

Pyhäjärvi

Perjantai 19. marraskuuta 2010

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 11 55. vuosikerta

Säätiöseminaarissa tietoa säännöistä ja yhteistyöstä

Karjalan Liiton säätiötoimikunnan ja Karjalan Liiton järjestämään seminaariin Raisioon perjantaina 15.10. osallistui yli neljäkymmentä säätiöiden edustajaa. Monipuolisen ohjelman aikana käytiin läpi sääntöjä ja vastuuta. Säätiöiden yhteistoiminnasta kertoivat kokemuksiaan Terijo, Sakkolan ja Pyhäjärven edustajat.

Teri-Säätiön hallituksen puheenjohtaja **Jaakko Mäkelä** kuvaili 1949 perustetun Teri-Säätiön ja myöhemmin syntyneen Terioki-Seuran yhteistoimintaa.

– Aluksi säätiö ja seura toimivat erikseen, mutta sitten kokosimme yhteistyöryhmän päällekkäisyyksien karsimiseksi. Tämän elimen avulla saimme aikaan sen mitä kutsumme terijokelaistoinnaksi. Päällekkäisyyksistä on

päästy suurimmaksi osaksi eroon ja saatu yhteistoimintaa, kuten juhlien järjestäminen. Sekä seuralla että säätiöllä on myös omia tapahtumia, valaisee Mäkelä, ja lisää että esimerkiksi seura hoitaa hautausmaasioita.

Suvannon Seudun seitsemän säätiön (Metsäpirtti, Käkisalmi, Pyhäjärvi, Rautu, Vuoksela, Räisälä, Sakkola) yhteistyön pohjaa perusteli **Hannu Turkkinen** Sakkola-Säätiöstä sillä, että pitäjällä on samantyyppiset tarpeet venäläisten kanssa toimiessa.

– Paikallisten johtajien kanssa on päästy yhteistoimintaan ja yhteisymmärrykseen jopa niin pitkälle, että kesällä sikäläiset historioitsijat myönsivät, että on käyty talvisota, ei pelkkä rajakahakka, muotoili Turkkinen.

Hän huomautti samalla, että kannattaisi laajemmin harkita jäsenyyttä Tammenehven Perinneliitossa, mikä vaalii 1939-1945 sotien veteraanien perinteitä.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön **Yrjö S. Kaasalainen** korosti, että Suvannon seudun pitäjät ovat olleet naapureita ennen ja nyt.

– Kokemusten vaihto puolivuosittain pidetyssä palaverissa on osoittautunut hyödylliseksi samankaltaisten asioiden parissa painaessa. Myös tutustumismatkat Karjalaan naapuripitäjiin ovat lähentäneet säätiöitä ja antaneet naapurituntemusta.

Asiamies **Kai Kilpinen** Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:stä käsittelee säätiöiden hallintoa sekä sääntöjä ja niiden mahdollista uudistamistarvetta. Hän ennakoii, että suunnit-

Pyhäjärvi-Säätiön edustajina seminaarissa olivat Antero Pärssinen (vas.) Yrjö S. Kaasalainen ja Pirjo Kiiala. Taaempaa vas. Robert Rainio Räisälä-säätiöstä ja oik. Matti Naskali Sakkola-Säätiöstä.

teilla oleva uusi säätiölaki valmistunee 2011–2015 riippuen siitä, kuinka tärkeänä sitä pidetään tulevaisuudessa hallitusneuvotteluissa.

– Pääsääntönä voidaan pitää, että säätiön hallituksen tehtävä on huolehtia sääntöjen ajanmukaisuudesta. Hallitus ei myöskään voi siirtää päätäntävästyä toimikunnille, kiteytti Kilpinen, ja totesi että hal-

litus voi kyllä valita asiamiehen johtamaan ja hoitamaan päivittäistä toimintaa, vaikkei säännöissä siitä kerrotaisi.

Kilpinen kehotti säätiöitä käyttämään huomattavimman osan tuotoista stipendien ja apurahojen antamiseen sekä huolehtimaan siitä, että toiminta täyttää yleishyödyllisyyden edellytykset.

Seminaarin päätteeksi pohdittiin esitys säätiöiden liittokokousedustajiksi vuoden 2011 liittokokoukseen ja tulevalle kaudelle. Kuluvalle kaudella säätiöiden edustajina liittovaltuustossa ovat olleet **Irma Sinerkari** Jaakkima-säätiö ja **Martti Talja** Vuoksen Säätiö.

KULLERVO HUPPUNEN

Vammala valmistautuu jo hyvää vauhtia Pyhäjärvi-juhliin

Tervehdys Sastamalasta, Vammalan Karjaseurasta

Hyvät pyhäjärveläiset, karjalaisuuden ystävät, meillä on ollut ilo olla mukana perinteikkään ketjun yhtenä lenkkinä. Saimme keväällä järjestettäväksemme vuoden 2011 Vpl. Pyhäjärvi-juhlat tänne Sastamalan Vammalaan 16.-17.7.2011.

Vammalan Karjalaseura on ollut useasti järjestämässä juhlia, mutta nyt meillä on aivan uusi kaupunki Sastamala. Juhlat tulemme järjestämään vanhan Vammalan keskustassa.

Ensi vuoden juhlapaikoistamme on suurin osa teille kuitenkin tuttuja jo edellisistä juhlistamme.

Yhtenä juhlapaikkanaamme on Tyrvään Pyhän Olavin kirkko kauniine kirkkotaiteineen – mahtava kokemus nähdä nyt jälleenrakennettuna.

Juhlia jo ahkerasti kesästä alkaen valmistelleena

olen ensinnäkin saanut olla kiitollinen aivan loistavasta ja osaavasta juhlatuomikunnasta, mutta myös siitä positiivisesta asenteesta, jota olen kohdannut eri yhteistyötahojen kanssa käydyissä neuvotteluissa.

Juhlatuomikunta on koontunut jo viidesti, valmistelut ovat edenneet aikataulun mukaan.

Olemme julkaisseet kotisivuillemme

www.kopteri.net/koti/vammalankarjalaseura juhille oman alaotsikon Vpl. Pyhäjärvi-juhlat 2011. Sieltä löytyy jo nyt juhla viikonlopun aikataulu, juhlapaikat sekä muuta tarpeellista tietoa esimerkiksi majoitusvaihtoehtoista.

Tietoja juhlien järjestelyistä tulemme julkaisemaan myös lehden sivuilla keuhattalven aikana.

Odotamme jo nyt suurella innolla tulevaa kesää ja juhliamme. Toivon koko

juhlaorganisaation puolesta jo tässä vaiheessa, että varaatte tuon viikonlopun kalenteristanne ja tulette isoin joukoin juhliimme.

Olemme järjestelyjen alusta asti pyrkineet tekemään juhlistamme oman näköisemme, sanotaanko vaikka... tyrväläiset.

Toivotan koko juhlatuomikunnan puolesta rauhaa adventin aikaa.

PERTTI HAKANEN
Juhlatuomikunnan pj.

VPL PYHÄJÄRVI-
juhlat
16.-17.7.2011
Sastamalan
Vammalassa

Juhlatuomikunta kokoontuneena Seija ja Pertti Hakasella, Sastamalan Houhjärvellä. Kuvassa vasemmalta Helga Mäkelä, Katri Pajunen, Pirjo Kiiala, Irja Kärki, Yrjö S. Kaasalainen, Paula Mattila, Pekka Salonen, Pertti Hakanen ja Oiva Kaasalainen.

19. marraskuuta 2010

Vuosikatsaus

Kuluneen vuoden aikana on ollut runsaasti aihetta juhliin. Karjalan Liiton perustivat Karjalan pitäjät, seurakunnat ja maakunnalliset järjestöt 20.4.1940, jolloin vain runsas kuukausi oli kulunut talvisodan päättymisestä. Tarkoituksena oli valvoa karjalaisen etuja asutus- ja korvauskysymyksissä. Nopeita oltiin Tampereellakin, kun ensimmäisenä Suomessa perustettiin Karjala-seura syyskuussa 1940. Seuraan perustettiin heti myös laulukuoro, joka on rekisteröitynyt myöhemmin omaksi yhdistyksekseen ja otti nimekseen Karjalan Kaiku. Molemmat seurat toimivat ja viettivät juhliaan syksyllä. Varmasti jokaisella oli myös omissa asioissaan täysi tekeminen – vajaa vuosi oman kodin jättämisestä ja puoli vuotta talvisodan päättymisestä. Kuitenkin näin kokoontumalla yhteen ja toinen toistaan tukien päästiin vaikeiden aikojen yli. Karjalan lapsia laulavia... On ihan tieteellisestikin todistettu, että laulaminen helpottaa depressiossa ja surussa. "Kun on suurista tunteista kyse, sanat tuppaaavat loppumaan. Silloin on puhjettava laulamaan", on joku viisas sanonut. Nopeassa tahdissa perustettiin näitä karjalaisia seuroja ja kuoroja ympäri Suomea.

Kuluneen vuoden aikana Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö on ollut tukemassa seuraavien kahden merkittävän hankkeen toteutumista.

1. Veikko Vennamo toimi jatkosodan jälkeen maatalousministeriön asutusasiain ylijohtajana ja vaikutti merkittävästi siirtoväen ja rintamamiesten asuttamiseen eduskunnan säätämän maanhankintalain mukaan. Kerrotaan tapauksista, jolloin perheen isä lähti Helsinkiin Vennamon puolelle, jotta sai asiansa oikeudenmukaisesti hoidetuksi. Karjalainen jälkipolvi on nyt antanut tunnustuksen tälle työlle. Toukokuussa Lapinlahden Alapitkän kylässä, lähellä Suomen Asutuseuseota paljastettiin Asutustoiminnan muistomerkki.
2. Lokakuun viimeisenä päivänä julkaistiin Tampereella Karjalaisen laulumusiikin sävellyskilpailun tulokset. 276 kilpailusävellyksen joukosta voittajaksi tuli helsinkiläinen Juha Lanu Laatokasta kertovalla laulullaan. Laulu ei jätä kuulijaa kylmäksi. Juhan äiti on Sortavalasta.

Karjalan Liitossa on 45000 jäsentä, Karjalasta ja karjalaisuudesta kiinnostunutta. Uusia seuroja perustetaan tai "herätetään henkiin" ja uusia lippuja vihitään, kuten Vpl. Pyhäjärvi-seuran lippu Karjalaisilla Laulujuhlilla Helsingissä viime kesäkuussa. Lainaan tässä Karjalaisen Siirtoväen Muistomitalin kunniakirjan vetoomusta, jonka mukaan meidän ja nousevien sukupolvien velvollisuus on vaalia Karjalan heimon kunniakkaita perinteitä ajasta aikaan vapaan itsenäisen Suomen hyväksi.

Lähes jokaisella paikkakunnalla on Karjala-seura, johon otetaan avosylin vastaan uusia jäseniä, mitään sisäänlämpiäviä "köörejä" ne eivät ole. Muistutan vielä, että Turussa valmistellaan jo Karjalaisia Kesäjuhlia.

Kotisivut ovat syksyllä uusiutuneet. Hyvänä asiana pidän sitä, että niitä voi nyt päivittää "ilman välikäsiä" heti tarpeen mukaan. Tuotetilauslomake toimii näppärästi. Ajankohtaista -sivulla on viimeisessä lehdessä ilmoitettut tapahtumat. Saman sivun lopussa on palautelomake, jolla voit esittää kommentteja tai parannusehdotuksia sivujen asioista. Suvun nuoret varmasti pyytäässasi näyttävät tietokoneeltaan kotisivujamme www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio.

Hyvää itsenäisyyspäivää ja joulun odotusta!

PIRJO KIIALA
Säätiön asiamies

Karjalainen laulukilpailu kirvoitti huikeat 276 uutta sävellystä

Kun Karjalaisseurojen Tampereen piiri julisti laulukilpailun, jossa etsittiin uusia karjalaisia sävellyksiä, kukaan tuskin uskoi näin suureen suosioon: kilpailuun tuli huikeat 276 ehdotusta! Piirin puheenjohtaja **Tuomo Nenonen** pitikin osanottoa eräänlaisena Suomen ennätyksenä lajissaan.

Kaikkiaan 140 säveltäjää viidestä eri maasta innostui aiheesta. Nimimerkkien takaa paljastuneista tekijöistä kolmeneljäsosaa oli miehiä, neljäsosa naisia.

Kisan tuomareina toimivat taiteen ja musiikin tohtori **Sari Kaasinen**, muusikko **Erkki Liikanen** ja musiikin tohtori **Pekka Huttu-Hiltunen**.

Kuten joka kilpailussa, kärkeä on nimettävä, vaikka kisaan tulleista sävellyksissä oli paljon mui-

takin hyviä lauluja. Sävellysten kirjo vaihteli balladeista räppiin ja kuorolauluihin.

Kilpailussa jaettiin kolme palkintosijaa ja kolme erikoismainintaa.

Voittajateokset:

1. Nimimerkki Äiti Karjala: Äiti Karjala. Sävellys, sanat ja sovitus: **Juha Lanu**, Helsinki. Tuomariston arvio: Melodia hieno, koskettava, kaikin puolin ehyt teos.

2. Nimimerkki Käki: Lennä sydän. Sävellys ja sanat: **Kimmo Ojala**, Siivikkala. Tuomariston arvio: Hieno ralli, kappaleesta tuli äärettömän hyvä mieli, melodia oli tarttuva.

3. Nimimerkki Beata: Jii-äpuikot. Sävellys: **Pieta Sintonen**, Helsinki, sanat: **Olga Mišinan** teoksesta Ratoi (Petroskoi, Karjala

Voittaja Juha Lanu, Helsinki. Kuva: Pirjo Kiiala.

1996). Tuomariston arvio: Hieno, ammattimaisesti tehty kappale, jossa kareliaanisia ja sibeliaanisia vaikutteita.

Erikoismaininnat:

1. Nimimerkin Karjala sydämes 7 laulun laulusarja. Näistä esimerkkinä laulu Luadoka luaskau. Sävellys: **Eila Pöllänen**, Vallen-

tuna, Ruotsi.

2. Linda Tikkanen: Aivot. Sävellys: **Linda Tikkanen**, Helsinki.

3. Nimimerkki K Kaleva: Pielisellä. Sävellys ja sanat: **Juha Mieskonen**, Espoo.

Karjalan Kaiku laulanut 70 vuotta

Karjalaisen laulukilpailun julkistamistilaisuus 31.10. Tampereella oli muutenkin suurta laulujuhlaa, kun samalla Karjalan Kaiku -kuoro antoi 70-vuotisjuhlakonserttinsa. Kuoro aloitti Tampereella pian talvisodan jälkeen vuonna 1940 nimellä Tampereen Karjala-Seuran sekakuoro. Itsenäisenä yhdistyksenä Kaiku aloitti vuonna 1955. Viimeiset kolmen vuotta kuoro on toiminut naiskuorona ja sen vahvuus on noin 25 laulajaa. - MRT

Parhaat karjalaiset kirjat valittu

Vuoden karjalaiseksi kirjaksi on Karjalan Liitossa valittu **Neuvonen, Petri**: Kävelyretkiä 1930-luvun Viipurissa - Eino Partasen valokuvia. Tämä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisu ilmestyi lokakuussa. Valokuvaaja **Eino Partanen** tallensi 1930-luvulla kameralla ahkerasti kotikaupunkinsa näkymiä. Maaliskuussa 1940, viikkoa ennen talvisodan loppua, hän onnistui pelastamaan pommitusten ja tykistötyölen runteleman kaupungista yli 400 lasinegatiivia käsittävän valokuvakokoelman. Neuvosen upea kirja, joka oli esillä mm. Kirjamesuilla, rakentuu tälle ennen julkaisemattomalle Partasen valokuva-aineistolle.

Käytännössä Vuoden karjalaisen kirjan valinnan suorittanut Liiton puheenjohtaja **Markku Laukkanen** muistutti, että vuoden aikana on ilmestynyt useita mielenkiintoisia kirjoja, joissa käsitellään karjalaista kulttuuria ja kuvataan luovutettua aluetta. Valinnan tekeminen oli vaikeaa.

Kiinnostavia ja tasokkaita kirjoja läpi kahlatessaan koki vaikeuksia valita paras myös Liiton 2. vpj **Marjo Matikainen-Kallström**,

jonka tehtäväksi oli langennut pitäjä- ja kyläkirja-kilpailun parhaan kirjan valinta. Ratkaisussa korostui mm. kirjan helppo avautuvuus myös muille kuin karjalaisille. Ehdolla olleiden 15 kirjan joukosta karjalaisen pitäjä- ja kyläkirjakilpailun voittajaksi selvisi **Leni Koukkarin** (toim.) Kaksi kotia - monta tarinaa. Karjalaiset Sisä-Savossa. Palkitun kirjan ovat julkaisseet Peuran museosäätiö ja Sisä-Savon karjalaisen perinnetyöryhmä.

Teos perustuu Sisä-Savossa vuosina 2003-2009 koottuun muistitietoon. Keruussa Rautalammin museoon talletettiin yli 120 henkilöhaastattelua ja 700 valokuvaa Rautalammin, Suonenjoen, Vesannon, Karttulan ja Tervon karjalaisen vaiheista.

Valintojen julkistaminen tapahtui 14.11. pidetyn Vanhat hautausmaat Leningradin oblastissa ja Karjalan tasavallassa -hankkeen päätöseminaarin alussa. Paras kylä- ja pitäjäkirja -kilpailussa kerrottiin olleen vuonna 2008 ehdolla 30 kirjaa, vuonna 2009 19 kirjaa ja tänä vuonna 15 kirjaa.

KAARINA
PÄRSSINEN

Jäsenmaksut nousemassa Karjalan Liitossa

Lauantaina 13.11.10 koolla ollut Karjalan Liiton liittovaltuusto hyväksyi Liitolle ensi vuodeksi toimintasuunnitelman ja talousarvion. Liiton budjetin tulopuolesta huomattava osa

rakentuu jäsenseurojen henkilöjäsenien lukumäärään perustuvaan jäsenmaksuun.

Jäsenmaksu/henkilöjäsen on vuodelle 2011 hyväksytyn budjetin mukaan

nousemassa 10 euroon tämänvuotisesta 7 eurosta. Paljon keskustelua herättänyt jäsenmaksun korotus hyväksyttiin liittovaltuustossa käydyssä äänestyksessä selkeällä enemmistöllä.

Lopullisesti jäsenmaksusta päätetään Liiton sääntöjen mukaan liittokokouksessa. Se kokoontuu seuraavan kerran 14.5.2011. - SKP

Vuoden 2011 karjalaisessa käsityökilpailussa tehtävänä villasukka

Vuoden 2011 käsityökilpailuun osallistumisaikaa on neljä kuukautta, 1.11.2010 -28.2.2011. Tulokset julkaistaan toukokuussa 2011. Kilpailutyö on neulottu lapsen, naisen tai miehen villasukkapari. Ei erikseen naisten tai miesten sarjaa. Materiaali vähintään 30-prosenttista villaa. Kilpailussa arvioidaan vain neulomalla tehty työ. Työt lähetetään kunkin alueen karjalaisseurojen piiriin kautta. Osallistujan ei tarvitse olla piirin jäsen.

Karjalan Liiton naistoimikunta pidättää oikeuden muuttaa esimerkiksi sarjajakoa arvioinnin yhteydessä, mikäli kunakin vuonna annettu kilpailutehtävän luonne antaa siihen aihetta. Arvioinnin tekee naistoimikunnan kokous mahdollisesti asiantuntijoiden avustuksella. Kilpailussa palkitaan vain kilpailuohjeen mukaisesti valmistettuja töitä.

Tekijän nimi ja osoitetiedot sekä piiri merkitään työhön lujasti ja niin, että ne eivät ole näkyvissä työtä arvioitaessa. Kilpailutöiden palautumisesta tekijälleen vastaa piirin henkilö, joka on työn vastaanottanut. Käsityökilpailutyöt toimitetaan kunkin piirin kilpailuvastaavalle, yleensä piirin naistoimikunnalle.

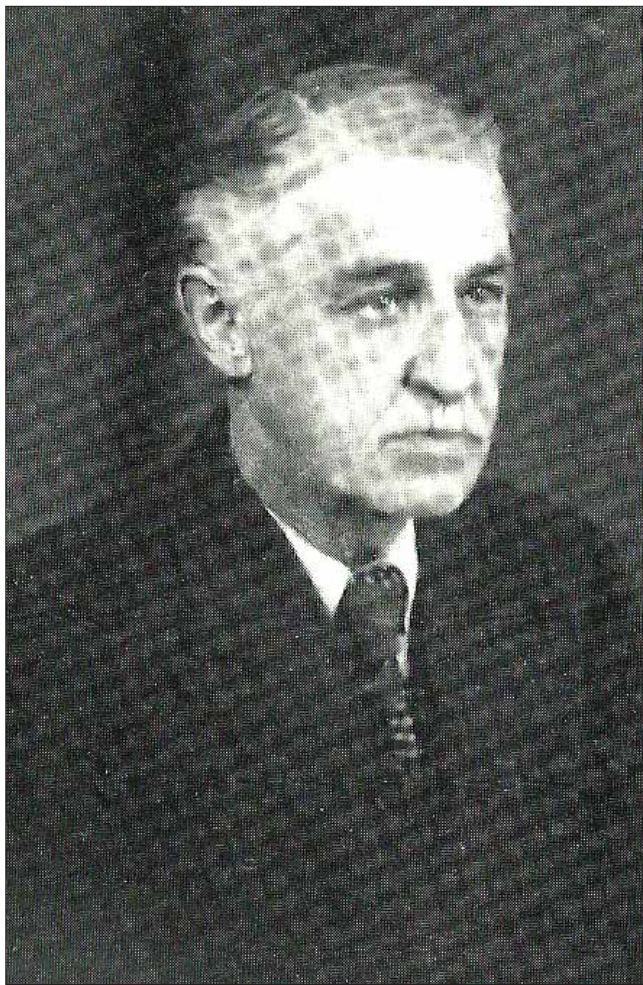
Mihinkään piiriin kuulumattomat suku- ja pitäjäseurojen jäsenet lähettävät työnsä sen piiriin kautta, minkä alueella on seuran kotiosoite.

Piirissä valitaan sarjojen kolme parasta toimitettavaksi valtakunnalliseen kilpailuun. Piireissä arvioinnin tekee kilpailuvastaava naistoimikunnan tai piirikokouksen avustamana. Piiri voi palkita sinne lähetettyjä töitä niin halutessaan.

Piirien naistoimikuntien/piirien tulee vastata valtakunnalliseen kilpailuun lähetettyjen töiden postitus- tai toimituskuluista. Piiriin kuulumattoman kilpailijan on vastattava itse piiriin kilpailuun asti myös työn palautuskustannuksista.

Piirit voivat neuvotella kilpailutöiden tekijän kanssa, luovuttaako tämä työn piiriin käyttöön esimerkiksi varainhankintaan myyjäisissä tai arpajaisissa.

Taidemaalari Nikolai Tscherbakoff – Tervakorpi ikuisti Laatokkaa ja muita rakkaita maisemia

Nikolai Tscherbakoff, myöh. Tervakorpi.

Taidemaalari **Nikolai Tscherbakoffin** tauluja on useilla pyhäjärveläisten perillisillä ja he ovatkin kiinnostuneina kyselleet erilaisia asioita taiteilijan elämästä. Edesmenneen nokialaisen opettajan jälkeläisillä on kaunis Laatokka -taulu, jonka takana teksti ”Muistoksi Sortanlahden Naisvoimistelijoilta 24/5 1939 Seidi Honka”. Samoin kahdelle nuorelle parille on tullut kaksi taulua, Asetelma ja Laatokka. Taiteilijasta halutaan joitakin tietoja.

Taidemaalari **Tervakorven** lapset **Veera Makkonen** ja **Yrjö Tervakorpi** järjestivät 24.10.1986 Hyvinkään kaupunginmuseossa isänsä syntymän 100-vuotismuistonäyttelyn, joka sai erinomaisen vastaanoton. Näyttelyssä kävi 1218 henkilöä. Näyttelystä ja taidemaalarin elämästä kirjoitin jutun Pyhäjärvi-lehteen ja siinä on joitakin tietoja taiteilijasta. Joten juttu tulee nyt uusintana.

Nikolai Tscherbakoff Novgorodista tuli Pyhäjärvelle kaksi merkittävää miestä. Ensimmäinen tuli jo 1300-luvulla. Hän oli munkki **Arsenij**. Hän perusti pitäjäämme Konevitsan luostarin.

Ensimmäisen maailmansodan pyörteiden johdattamana ajautui toinenkin novgorodilainen Pyhäjärvelle. Hän oli Nikolai Tscherbakoff. Tuli Konevitsaan kuin kotiinsa. Luostarin synnyinjuuret olivat

tutut. Siellä puhuttiin hänelle tuttua kieltä. Pyhän Marian Jumalanäidin kuva oli tuotu Novgorodista ja kuvan tulopäivä syyskuun kolmas oli luostarin suuri vuotuinen juhlapäivä. Elämä luostarissa oli siis hyvin, kun Arsenij oli aikoinaan karkottanut kaikki pirit ja paholaisetkin manteleen puolelle Shortanlahteen – Pirunlahteen.

Nikolai Tscherbakoff oli opiskellut Pietarin Keisarikunnan taideakatemiassa ja osan opiskeluaajasta meri-maalauksosastolla kuuluisan taiteilija **Ilja Repinin** opilaana. Opiskelun päätyttyä hän siirtyi Konevitsaan, jossa mm. restauroi luostarin kirkkomaalauksia. Tämän lisäksi hänen tehtäviinsä kuului postin kuljetus Konevitsan ja Sortanlahden välillä. Sortanlahdessa ei enää ollut paholaisia, vaikka tämä vanha legenda Nikolaita usein huvittikin.

Postin jättö Sortanlahteen venyi usein tavallista pitemmäksi. 34-vuotias Nikolai oli auttamattomasti rakastunut tarmokkaaseen ja viehättävään **Lyydia Kaukiseen**, Sortanlahden Osuuskaupan myymälänhoitajaan. Avioliitto solmittiin 1920 ja perheen asuinpaikaksi tuli Sortanlahti.

Elämä Sortanlahdessa Nikolain elämä täytti nyt kaikista niistä asioista, joista me ihmiset yleensä unelmoimme. Oma pieni pesäpaikka rauhallisessa pou-

kamassa. Pesä, jonne kuului meren kohina, mutta sisällä oli turvallista, hyvä poikasten syntyä. Tscherbakoffin perheeseen syntyi kolme lasta Yrjö, Veera ja **Paavo**. Isälle he olivat **Jurka, Verka** ja **Pavo**. Pesässä oli tilaa vieraidenkin lasten asua, pitää kotinaan. Äiti-mammalta riitti rakkautta.

Vaikka elämä oli joskus tiukkaa, ei leipä koskaan päässyt loppumaan. Kiitos mamman, sanovat lapset nyt yhdestä suusta. Hän myi isän maalaamat taulut. Piti talouden järjestyksessä ja joskus siinä ohessa myös rakkaan taiteilija-aviomiehensä.

Kyläyhteisö hyväksyi ulkomaalaisen taiteilijan joukkoonsa. Hänenlaisensa ihminen on hyväksytty missä vain. Käytös oli hillittyä. Ei sanonut pahaa sanaa kenestäkään. Oli mieluummin tarkkailija kuin seuran keskipiste. Ja kun puhui, puhui pehmeästi, pikantisti suomea murtaen.

Elämä jatkui. Lapset kasvoivat. Äiti-mamman huolenä oli, että lapsilla olisi vahvat siivet, kun on aika lentää pesästä pois. Isän taitava kädenjalki kankaalla jätti viestin. Nae lapseni elämän kauneus ympärilläsi, niin kuin näet meitä ympäröivät ihmiset. Nae aha-voituneiden kalastajakäsien takana ”Myrskyävä Laatokka”. Nae multaisten talonpoikien käsistä ”Ruiskaukinit ja päivänkakkarat”. Nae maalin tahrimien isäsi käsistä ”Kevätmaisema”, ”Rukous” tai aisti illan hämäryys ”Kirja ja kynttilä”. Elämä olisi liian hyvä päättyäkseen tähän. Tätä onnen aikaa kesti 20 vuotta.

Toinen maailmansota

Ensimmäinen maailmansota heitti Nikolai Tscherbakoffin Pyhäjärvelle. Toinen maailmansota siirsi hänet vielä kauemmas länteen. Nyt ei Nikolai lähtenyt yksin. Mukana oli oma perhe ja yli 400.000 muuta vaeltajaa.

Lähtö oli kipeä meille kaikille ja niin Nikolaillekin. Laatokka, jota hän oli sadoin siveltemin vedoin tullut, jätti. Kyläyhteisö, johon hän oli juurtunut ja siellä elämänsä sisältörikkaimmat vuodet kokenut, oli jätettävä. Nikolai ei siihen kyennyt. Koskaan hän ei irtaantunut Laatokan rannasta.

Muistan tapahtuman evakkoajan jälkeisiltä vuosilta Satakunnassa. Vietimme tutun karjalaisperheen uuden kodin tupaantuliaisjuhlaa. Perhe sai lahjojakin, pieniä ja vaatimattomia. Mutta sitten saapui isännän kaukainen sukulaismies ja hänellä oli mukanaan pieni Laatokka-taulu ja ker-

Kaikkien rakastama Tscherbakoffin pappa nuorten ympäröimänä Sortanlahdessa. Muut kuvassa vasemmalta Onni Kukko, Toini Kajander, Rauha Kajander, Elsa ja Tyyne Kukko, sekä ylinnä Sirkka Suokas ja Jussi Kajander.

too: ”Työkö tän metsä keskel uotta raivanneet sen verra aukko et näkkyv ies Jumala taivas, ni täs olis sit toisenlaistaki maisemaa. Mie toin teil Serpakohvin Laatokka-aulun.”

Hetki oli liikuttava. Emäntä hyrskähti avoimeen itkuun ja isännänkin silmissä oli kosteutta. Hetken kuluttua syntyi vilkas keskustelu. ”Miss päi Suomii ne Serpakohvit assuu”. Savonlinnassa asuvat ja nykyisinhan heidän nimensä on Tervakorpi. Vilkas sortanlahtelaisemäntä kiirehti selittämään. ”Parempa se olkii muuttaa se nimi. Eihä ne tiäl ossaa sanna niiku myö Karjalas, Serpakohvi.” Isäntä katseli taulua käsissään ja totesi hyvin vakavana: – Se nimenmuutto ei varmasti olt Nikolain keksintö. Tai muutaa ne monet muutki nimeään. Männeel viikol Makkarastki tul Mäkilevo. Mikä ei uo niiko enne, ei nimetkää.

Tervakorvet muuttivat Kuortaneen, Savonlinnan ja Nastolan kautta lopullisesti Hyvinkäälle. Nikolai maalasi koko elämänsä ajan

hyvin intensiivisesti. Hän nukkui pois 74-vuotiaana Hyvinkäällä 1960.

Hyvinkäällä taidenäyttelyssä 24.10.1986

Nikolai Tervakorven näyttelyn avajaistilaisuuden tunnelma vanhassa puurakenteisessa Hyvinkään kaupunginmuseossa oli nostalginen. Muisteltiin taiteilijaa isänä, pappana, ystävänä ja Pyhäjärven Sortanlahdessa varsinaisen taidemaalarin uransa alkaneena taiteilijana. Pianisti soitti kappaleet Pietarin illat ja Selim Palmgrenin Meri.

Vaikka taiteilijasta oli vain valokuvasuurennos syksyisen kukkakimpun vieressä, tuntui kuin Nikolai Tscherbakoff olisi ollut läsnä. Iäkään ystävän pysähtyessä kuvan eteen ja kohottaessa maljan Nikolaille, tuntui kuin kuva olisi hyväksyttänyt hymyilyt. Prosit – ystävä!

Kaikki tämä ja monenlaiset mietteet ja haastattelieni ihmisten ajatukset täyttivät mieleni Nikolai Tervakorven näyttelyssä. Viereeni pysähtyy tyylillä

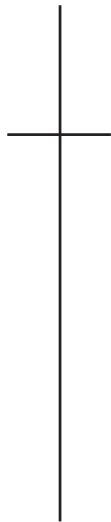
kutsuvieras ja toteaa: ”Vie-hättäviä töitä, varsinkin nuo asetelmat. Eikö vaan. Yllättävän laaja on taiteilijan aiheiden skaala. Niin hän oli emigrantti, mutta täytyy kyllä sanoa, että käden jälki on mestarillinen, todella mestarillinen”. Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä.

Meille pyhäjärveläisille, tai useimmille meistä riitti, kun Serpakohvi maalasi yhden maiseman, Laatokan.

Katsellessani nyt kotonani pientä Laatokka-aulua, maalattu jo ennen sotaa, uskon, että Nikolai Tscherbakoff vaeltaa juuri nyt siinä maisemassa. Edessä tyyni Laatokka. Konevitsasta kuuluu kellojen soitto. Ja Nikolain taulun tuttu oranssiuova pilven reunalla näkyy hänelle kirkkaana ja loistavana.

Sydämelliset kiitokset Yrjö Tervakorpi ja Veera Makkonen, Jurka ja Verka, isänne muistonäyttelyn järjestämisestä.

SALME RINTALA

Rakkaamme

Rauha Kaarina MIKKANEN

o.s. Anttonen

s. 4.12.1919 Vpl Pyhäjärvi
k. 28.9.2010 Helsinki

Muistaen ja kaivaten
**Veljien lapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

*Kristus nousi kuolleista,
kuoleamalla kuoleman voitti
ja haudoissa oleville elämän antoi.*

Siunaus toimitettu. Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Aune Kähönen

o.s. Savolainen

s. 13.10.1924 Vpl. Pyhäjärvi
k. 17.10.2010 Kokemäki

Muistaen
omaiset ja ystävät

*Nyt Karjalan kunnailta alkanut tie
iankaikkisen istuimen luokse vie.
Meille muistot jäävät ja kiitollisuus,
Luojan suuruutta soikoon virsi uus.*

Siunaus toimitettu 29.10.2010 Kauvatsan kirkossa.
Kiitos osanotosta.
Kiitos Kokemäen kaupungin kotipalvelulle,
Henrikshovin ja Palvelukoti Ilolan henkilökunnille
Aunen hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

Väinö Villiam SIRKIÄ

s. 17.8.1925 VPL Pyhäjärvi
k. 24.9.2010 Sastamala

Kaipauksella Väinöä muistaen
**Veljien lapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

*Nyt Karjalan kunnailta alkanut tie
iankaikkisen istuimen luokse vie,
meille muistot jäävät ja kiitollisuus,
Luojan suuruutta soikoon virsi uus!*

Siunattu läheisten saattamana.
Kiitos osanotosta.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti
tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Soita p. 040 730 2622

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?

vpl. **Pyhäjärvi**

Rakkaamme

Meeri Mirjam GILLBERG

o.s. Malinen

s. 28.8.1925 VpL Pyhäjärvi
k. 6.10.2010 Karjaa

*Siellä kukkia täynnä on maa,
sydän väsynyt levätä saa.
Kevyt kulkea on
ei ahdistaa siellä,
ei tuskaa tunneta taivaan tiellä.*

Rakkaudella muistaen
**Ulla, Håkan, Hans ja Monica
perheineen
lastenlapset ja
lastenlastenlapset
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu
30.10.2010
Mustion kirkossa.
Kiitos osanotosta

Kuolleita

Antero Vira (entinen **Rampa**) syntynyt 14.4. 1932 Pyhäjärven Vernitsalla. Kuoli 14.10. 2010 Ikaalisissa. Siunaus toimitettu Ikaalisissa.

Kirkonsanoma

Elämänpolkumme

Rippikoulunopettajani antoi meille läksyksi yhden Raamatun jakeen, joka piti opetella ulkoa. Se oli Sana-laskujen kirjasta (4,18); ”Vanhurskasten polku on kuin aamurusko, joka kirkastuu kirkastumistaan sydänpäivään saakka.” Yritin tuolloin miettiä, miksi lause oli niin tärkeä.

Nyt vuosikymmenien kuluttua luulen ymmärtäväni jotain enemmän siitä. Kohtaamme elämämme eri vaiheissa hyvinkin epämieluisia, surullisia ja pelottavia asioita. Tähän vuodenaikaan kirkossa luettavat Raamatun kohdatkin kertovat elämän katoavaisuudesta ja viimeisten aikojen koettelemuksista.

Moni mieltää elämänsä laskevana käyränä, joka sitten kerran katoaa.

Raamatun sana nostaa eteemme kuitenkin myös valoisan tulevaisuuden. Luonnon kulussa se ikään kuin havainnollistuu. Vaikka nyt on syksyn pimeys ja Pohjolan kalsea syystalvi, seuraa sitä valon ja kirkkauden sävyttämä juhla, joulukuun ja sen jälkeen hiljalleen valkeneva kevätkausi. Saamme selkeästi nähdä, miten päivä kirkastuu kirkastumistaan.

Meidän elämämme saa lisää päiviä niin kauan kuin on tarkoitus. Elämämme päivät ovat Jumalan meille

antama mahdollisuus, jonka saamme lahjaksi, mutta meille luvataan uskon varassa vielä enemmän. Vanhurskas on sellainen ihminen, joka luottaa Jumalan lupauksiin, vaikka näyttöä omasta hurskaudesta tai Jumalan lupauksen lopullisesta toteutumisesta ei voi juuri nyt todeta. Hyvä, jota Jumala meille antaa, ei useinkaan ole näkyvää tai mitattavaa, vaan se on sisäinen turvallisuuden ja kiitoksen olotila. Elämämme käyrä osoittaa ylöspäin. Me kuljemme kohti parempaa ja täydellisempää, kohti iankaikkista valoa.

SILJA FORSBERG

Jääkäri muistomerkillä

Autoillessani vaimoni kanssa Imatralla uteliaisuuteni heräsi Luumäellä. Tiesin, että pyhäjärveläisen jääkäri **Lauri Pelkosen** muistomerkki sijaitsee Luumäellä Taavetin aseman lähellä.

Haeskelin ja löysimme historiallisen muistomerkkin: Ensimmäisen Suomesa kaatuneen jääkäri muistomerkkin, kuolinpäivä 21.1.1918.

Kannattaa käydä katsomassa, kun siellä suunnalla liikkuu.

SOINI PÄIVÄLÄINEN

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehti 25 vuotta sitten 22.11.1985. Kooste: Reino Äikiä

Kiikan Seurakuntakeskus täyttyi Äetsän ja naapuriseurakuntien karjalaisista.

Karjalaisten kirkkopyhä Kiikassa

Äetsän Karjalaiset olivat järjestämässä vastuussa Huittisten, Vammalan ja Äetsän karjalaisseurojen hengellisessä tilaisuudessa sunnuntai 3. 11.

Runsas osanottajajoukko koonnut tilaisuus aloitettiin Kiikan kirkossa, jossa ennen jumalanpalveluksen alkua peruskorjattu kirkon esitteli kirkkoherra Antti Heikkilä. Jumalanpalveluksessa saarnasi rovasti Kaarle Viika ja liturgina toimi kirkkoherra Antti Heikkilä. Kirkkokuoro esiintyi ja jumalanpalveluksessa avustivat Äetsän Karjalaisten edustajat. Jumalanpalveluksen päätteeksi soitettiin Raudussa syntynyt ja muutamien vuoden ikäisenä näkönsä menettänyt diplomiurkuri Toivo Sojakka Bachin vaikuttavan Toccata ja fuga D-mollin.

Välittömästi jumalanpalveluksen jälkeen oli kunniakäynti Kiikan sankarihaudoilla ja Karjalaan

jääneiden vainajien muistomerkillä. Maanviljelijä Erkki Pärssinen puhui.

Seurakuntatalolla juhla jatkui kirkkokahvilla ja Toivo Hinkkasen kokoamalla monipuolisella ohjelmalla. Tervehdyslaulus Seija Hirvikoski, Nina Pohjolainen esitti pianonsoittoa, Jorma Pärssinen lausuntaa, seurakunnan lapsiryhmä lauloi Päivikki Vähäniemen johdolla, Nina ja Riitta Pohjolainen lauloivat ja Laina Tenkanen lauloi sisarensa Mirja Tenkasen säestämänä.

Puheita pitivät kirkkoherra Antti Heikkilä ja Mirja Tenkanen. Toivo Sojakka esitti pianomusiikkia. Tilaisuuden päättösanat lausui Anna Pohjolainen. Veikko Karvonen kiitti järjestävää seuraa hengellisestä tilaisuudesta. Ensimmäinen kokoonnutaan samoin merkeissä Huittisissa.

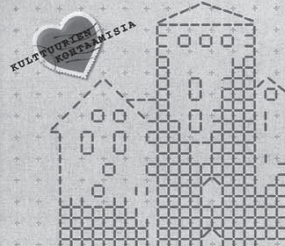

Diplomiurkuri Toivo Sojakka esittämässä pianosoloja.

SUVANNON SEUDUN PITÄJÄYHTEISÖJEN kokoontumisesta Lempäälässä kerrottiin lokakuun lehdessä sivulla kolme. Toisin kuin jutussa sanottiin, paikalla oli myös Raudun edustajia.

Yhteistoiminnassa on mukana seitsemän pitäjää: Käkisalmen, Metsäpirtti, Pyhäjärvi, Rautu, Räisälä, Sakkola ja Vuoksela.

**Karjalaiset
kesäjuhlat
Turussa**
17.-19.6.2011

17.-19.6.2011

Pyhäjärvi-Säätiön stipendinsaaaja:
Missä olet,
mitä teet,
mitä kuuluu?
Laita lehteen kuulumisasiasi!

Muistokirjoituksia

Aune Kähönen on poissa

Aune Kähönen o.s. **Savolainen** syntyi Vpl. Pyhäjärven Jaaman kylässä 13.10.1924. Hänen vanhempansa olivat **Yrjö Savolainen** s. 20.8.1892 Vpl. Pyhäjärvellä ja kuollut Kauvatsalla 13.8.1977 ja hänen äitinsä oli **Siiri Maria Savolainen** o.s. **Kajander** syntynyt myös Vpl. Pyhäjärvellä 7.5.1892 ja kuollut Kauvatsalla 3.2.1967. Aune oli perheen ainoa lapsi.

Aune kävi kansakoulun Noitermaan koulussa Pyhäjärvellä. Lapsuus ja nuoruus kului kauniissa Karjalassa kirkasvetisen Pyhäjärven rannalla. Sitten tuli sota ja niinpä Aune perheensä mukana joutui jättämään rakkaat kotitanhuat ja evakomatka Pohjanmaalle oli edessä. Lähtökäsky tuli 3.12. 1939. Oli lauantailta, piirakat paistettu ja lihapotti uunissa. Sotilaita jäi tupa täyteen. Mukaan sai ottaa tavaraa sen verran kuin jaksoi kantaa. Karja jäi vielä kotiin ja osa kyläläisistä jäi vielä hoitamaan niitä. Pitkän odotuksen jälkeen tuli tavarajuna, jonka härkävaunuihin oli tehty laverit, joihin evakot ahtautuivat. Pääteasemana oli Alavus, jossa meille osoitettiin maalaistalosta tilat asumiseen.

Jaaman kylän lopulliseksi sijoituspaikaksi tuli Hämeenkyrö. Muutamat hätäisimmät olivat sieltä jo ostaneeet oman maatilankin. Savolaiset asuivat Vanjan kylässä Linnainmaan talossa. Aune kävi Hämeenkyrössä myöskin rippikoulun kesällä 1941, opettajana oli mm. Heikki Anttila, josta tuli myöhemmin Kauvatsan kirkkoherra. Jatkosodan alkaessa Karjala vallattiin nopeasti takaisin. Ensimmäiset siviilit pääsivät Pyhäjärvelle syyskuussa 1941. Meidän perhe muutti vuoden 1942 puolella ja jälleenrakennustyöt pantiin käyntiin, sillä entinen koti oli poltettu. Ensimmäinen rakennettiin sauna ja sitten vähitellen muut rakennukset. Uusi asuinrakennus valmistui vasta 1943 ja vain puoli vuotta siinä ehdittiin asua, kunnes oli taasen lähtö edessä.

Pääosa ihmisistä lähti nytkin evakkoon junalla, mutta meitä karjanajajia tarvittiin, sillä lehmät tuotiin maanteitse aina pitkälle Savoon asti. Vihdoin päästiin junaan ja matka Keuruun asemalle alkoi.

Aune kävi vv. 1942-43 Kirvussa Sairalan Evankeelisesta kansanopiston. Aune oli kotoisin uskovaisesta kodista ja monet tärkeät elämänarvot ovat peräisin paitsi kodin perintönä, myös kansanopiston ajoilta. Kirjeenvaihto entisten opistotovereiden kanssa säilyi pitkään. Myös mielenkiinto käsitöihin oli perua opistoajoilta.

Siirtoväen sijoitussuunnitelmat muuttuivat jatkosodan jälkeen Jaaman kylänkin osalta. Lopullisesti Aunen perhe muutti Kauvatsalle joulun alla 1946. Jaaman kylästä kotoisin olevien evakoiden lisäksi kuntaan asutettiin myös Lahnavalkaman ja Orolan kylän väkeä. Aunen vanhemmat ostivat vapaaehtoisella kaupalla pellon ja metsän. Lehmät sijoitettiin Pappilan navettaan. Asunnoksi saatiin ostaa myöhemmin valmis talo, jonka pihapiiriin Yrjö Savolainen rakensi uuden navetan. Kauvatsalta käsin Aune sai tilaisuuden käydä Porin Talouskoulun kurssin 1946.

Pappilan maiden vuokraajaksi tuli **Vilho Kähönen** Lahnavalkaman kylästä. Vilhon kanssa Aune solmi avioliiton vuonna 1951. Karjanhoitoa jatkettiin Pappilan navetassa, kunnes Aunen vanhempien ikäännyttyä he luopuivat tilan pidosta ja Aune ja Vilho siirtyivät jatkamaan tilan pittoa. Vuosina 1961-1984 aivan erityisesti karjanhoito tuli Kähösen perheelle tutuksi. Monet ovatkin ne kunniakirjat, joita erilaisista näyttelyistä heille tunnustukseksi ojennettiin.

Kokemäen keskustasta hankittiin rivitaloasunto jo elokuussa 1982 ja sinne Vuolletielle Aune ja Vilho muuttivat asumaan. Aunen ja Vilhon perheeseen ei syntynyt lapsia. Sukulaisten ja tuttavien perheet pitivät yhteyksiä ja Aune varsinakin yksin jäätyään seurasi tarkoin ystäväperheiden lasten ja lastenlasten elämää. Alkava vanhuus kului sairauksista huolimatta kuitenkin mukavasti, oli aikaa harrastuksille, joista nyt lukeminen ja käsityöt muodostuivat entistä tärkeimmiksi. Vuokralaiset viljelivät entistä peltoa ja erillinen talouskeskustiinteistö Kauvatsalta myytiin. Vilhon kuoltua v. 1994 Aune jatkoi asumista rivitaloasunnossa. Aune ei suinkaan jäänyt yksin, sillä monet sukulaiset, ystävät ja tutut kävivät Aunea tervehdimässä tämän vieraanvaraisessa kodissa. Kotiseutu Vpl. Pyhäjärven Jaaman kylän maisemat säilyivät Aunen muistikuvissa. Hän teki sukulaistensa kanssa

kaksikin eri matkaa tutuille maisemille.

Muutaman viime vuoden aikana Aunen terveys alkoi entisestään horjua. Selkäkiput pahenivat ja liikkuminen kävi työlääksi. Tarvittiin apua jokapäiväisten asioiden hoitoon. Kaupungin kotipalvelu alkoi vierailla ja viime aikoina kävi useita kertoja päivässä. Ruokapalvelu ja siivous toimi kiitettävästi ja vaihtelua tuli elämään myöskin vierailut lyhytaikashoidossa Henrikinhovissa. Televisiosta ja lehdistöstä Aune seurasi varsin tiiviisti yhteiskunnallisten tapahtumien kehittymistä. Sirpa-ystävä kirjastosta huolehti siitä, että lukemista riitti. Kesällä 2010 Aune siirtyi pitkäaikaishoitoon Ilolan Palvelukotiin, jossa elämisen ulkoiset puitteet saatiin vähitellen kuntoon. Posti saatiin jo kulkemaan ja omaa puhelinliittymääkin jo suunniteltiin. Aune 86-vuotispäivänä 13.10. Aune oli vielä varsin pirttä päivänsankari ja monia maailman asioita keskustelujen aikana parannettiin. Sitten tapahtui kuitenkin yllättävä käänne. Aune sairastui ja nopea siirtyminen Kokemäen terveyskeskukseen oli edessä. Vain vuorokauden kesti taistelu tästä elämästä ja 17.10. Aune nukkui hiljaa pois. Työn rasakan raataja, kaksi evakolta kokenut Aune oli lähtenyt viimeiselle matkalle.

Karjalaisuus ja pyhäjärveläisyys olivat Aunelle kaikki kaikessa. Pyhäjärvi-lehti luettiin hyvin tarkkaan. Karjalan asioista hän oli aina valmis keskustelemaan. Mielenkiinnolla hän seurasi myös pyhäjärveläisten elämistä uusilla asuinpaikkakunnilla.

Aune siunattiin Kauvatsan kirkossa 29.10. Tilaisuuden alussa saattoväki sai kuulla Juha-Pekka Knuutilan esittämänä ”Jo karjalan kunnailla lehtii puu”. Siunauksen toimitti vt. kirkkoherra Veikko Ruusuvoori, joka puheessaan muisteli Aunen monivaiheista elämänsä kartta Kauvatsalla ja Kokemäellä. Muistotilaisuutta vietettiin seurakuntatalossa, jossa virrenveisuun ja muistoaterian lomassa puhuivat Markku Tuomikorpi, Reino Äikiä ja Pekka Suokas, joka viimeksi mainittu muisteli Kajan-derin suvun edustajana vierailuitaan niin Yrjö ja Maikki Savolaisen kuin Aune ja Vilho Kähösenkin perheessä.

”Nyt Karjalan kunnailla alkanut tie iankaikkisen istuimen luokse vie. Meille muistot jäävät ja kiitollisuus, Luojan suurimman soikoon virsi uus”.

REINO ÄIKIÄ

Rauha Mikkasen o.s. Anttonen muistolle

Muutama kuukausi sitten oli lehdessämme Vernitsalla syntynen **Rauha Mikkasen** 90-vuotis-haastattelu. Nyt syyskuussa tuli Helsingistä suruviesti. Rauha Mikkasen oli 29.9. nukkunut pois lyhyen vaikean sairauden murtamana.

Rauha Mikkasen totesi aikaisemmassa syntymäpäivähaastattelussaan, että Konevitsa ja Laatokka jäivät pysyvimmat muistot Karjalasta. Ortodoksisuus oli isoäidin myötä hyvin lähellä hänen sydäntään. Hän tuki taloudellisesti nykyisen Konevitsan jälleenrakentamista ja oli entisen Konevitsan luostarin arkikimandriitta Nazarin hyvä ystävä.

Rauha Mikkasen siunattiin viimeiseen lepoonsa 29.10.2010 Helsingin Pitäjämäen vastikkään valmistuneessa kauniissa siunauskappelissa. Siunauksen toimitti Malmin seurakunnan pastori **Sofia Tuomenranta**. Arkun päädyssä oli Helsingin kaupungin toimittama erikoisen kauniisti muotoiltu Sotaveteraanien ha-vuseppel. Siunauksen jälkeen tilaisuuden kanttori lauloi ”Laps olen Karjalan”.

Rauha Mikkasen tuhkaurna haudataan myöhemmin Hietaniemen hautausmaan Sotaveteraani-lehtoon. Nimikiilpi tulee hautausmaan muuriin.

Muistotilaisuudessa Rauhan Eero-veljen poika **Antero Anttonen** Porista luki saapuneet adressit. Toivo-veljen poika **Lauri Anttonen** Hämeenlinnasta puolestaan muisteli tätään, hänen vieraanvaraisuuttaan, iloisuuttaan ja kiinteyttä sukulaisiin. Hän oli jalat

maassa elävä ihminen ja kaikissa tomissaan järkevän käytännöllinen. Rauha-täti avioitui 40-vuotiaana **Erkki Mikkasen** kanssa. Sekin oli Rauhan miehestä järkävioliitto. He kaksi sodat ja sen myötä monet vaikeat asiat kokeneina ymmärsivät parhaiten toisiaan. Yhdessä he rakensivat kauniin kodin Helsinkiin. Erkki-puoliso nukkui pois 1988. Yhdessäoloa kesti 28 vuotta.

Sukumme vanhimpana Rauha-täti eli pitkän työntäyteisen hyvän elämän. Ja viimeiset vuotensa aivan tämän Pyhän Laurin kirkon vieressä. Hänen muistonsa elää sydämissämme. Hyvää taivasmatkaa täti! Näin hyvästeli Lauri Rauha-tätinsä.

Rauhan serkku **Pentti Lappalainen** Ikaalisista Sotaveteraanityössä toimivana kertoi Rauhan ja hänen veljiensä työpanoksesta itsenäisyytemme säilymisessä. Rauha ja veljet **Toivo**, **Eero** ja **Reino** olivat kaikki rintamalla. Rauha oli talvisodan aikana muonittajana Sortanlahdessa. Sotalueella puhelinvälittäjänä Kajaanissa ja Mustaniemen

patterilla Laatokan rannalla. Sodan jälkeen hän toimi ravintolassa tarjoilijana, joka vuorotyönä oli joskus henkisesti raskasta. Sodan käyneet miehet asiakkaina olivat hyviä miehiä, mutta useat loppuunkuluneita ja väsyneitä. Rauhalla oli taito käsitellä heitä ja ongelmia ei syntynyt.

Pentti muisteli, kun he Laurin kanssa lähtivät keran kuuluisiin Salpausselän kisoihin Lahteen. Rauha oli silloin tarjoilijana Lahden Seurahuoneella ja pojat olivat Rauhalla kortteerissa. Rauhan vieraanvaraisuus oli runsasta ja pojista tuntui kauniissa Rauhan kodissa, että he olivat kuin hienossa hotellissa. Pentti muisteli muitakin yhteisiä lämpimiä tapaamisia.

Kunnioituksesta veteraaniserkkujään kohtaan hän luki lopuksi hieman muunnellun säkeen Kalervo Hämääläisen laulusta Veteraanin iltahuuto.

Laineissa Laatokan mahti kahlita kenkään ei voi. Veljet sen rantoja vahti konsa on koittavi koi. Ylväänä Karjalan heimo tuskansa kantanut on. Maaäiti suojaansa sulkee, Rauhakin poissa jo on.

Muistotilaisuuden lopuksi pastori Sofia Tuomenranta puhui muistojen merkityksestä ja sukulaisten yhteydenpidosta. Ja poisnukkuneet ovat silloin aina luonamme, kun yhdessä heitä muistelemme. Tilaisuuden päätteeksi laulettiin Rauhan lempivirsi ”Kiitos sulle Jumalani, armostasi kaikesta”.

SALME RINTALA

Oi Konevitsa, rauhan maja...

Oi Konevitsa, rauhan maja,
Taas porttiasi kolkuttaa
Niin uupuneena vaeltaja
Ja lohdutuksen, rauhan saa.
Pois kaikkoo haaveet,
turhuus mainen
Ja henki nousee, avartuu
Ja sydän nöyrä, katuva
Illossa maahan kumartuu.

Jumalan Äidin kuvan luona,
Tuon armon lähteen auvoisan,
Hän rukouksen kyynelvuona
Kuin kahleen tuntee kirpoovan.
Levottomuuden, tuskan paineen
Pois häätää täällä hiljaisuus,
Pois murtuu työläs side aineen,
On hengen yksin valtavuus.

On turha huoli täältä poissa,
Etäällä aika myrskyä.
Pyhissä rukousholvistoissa
Ikuinen valo väräjä.
Isämme Arsenios tänne
On pyhittänyt perinteen:
Rakkauden voima elämänne
Vain viepi pyhään päätökseen.

Ja isät hurskaat iloisina
Kätensä antaa veljilleen,
Ain’ niille, jotka anovina
Saapuvat rammansauvoineen.
Näin uhrautuen, rukouksin,
Anteeksiantain, pelastain
He pelastuvat, kilvoituksin
Täyttävät rakkauden lain.

Hyveissä suuru, kasva aina
Ja seis vuoren vahvana.
Kuin uskonkilvet hohdokkaina
Ristisi valoon kohota!
Köyhien siunaus suojaavana
Sinua peittää kiittäen.
Loistaos rauhan, satamana,
Valona uskon, rakkauden.

KERRO PERHEUUTISET Pyhäjärvi-lehdessä.
Julkaisemme joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkipäivistä, poisnukkuneista, vihityistä ja valmistuneista. Lähetä tiedot toimitukseen, kerro sukujuuret ja laita mukaan myös valokuva. Muistathan kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun, kiitos!

Merkkipäiviä

Airi Hamari o.s. Laulajainen täytti 80 vuotta

Syksyisenä lokakuun yönä 80 vuotta sitten syntyi Laatokan rannalla savusaunas- sa pieni tummahiuksinen tyttö. Hän oli **Eeva** ja **Toivo Laulajaisen** esikoistytär ja syntymäpaikka oli Haminanlahti, joka sijaitsee Pyhäjärvellä Laatokan rannalla Vernitsan ja Ylläpään välissä ja jostain kumman syystä Hamina kuuluu Rotjanlahden kylään. Siellä oli vain seitsemän taloa.

Kasteessa tytölle tuli nimeksi **Airi Hellevi**. Myöhemmin Laulajaisen perheeseen syntyi Airille viisi veljeä **Aimo, Lauri, Eero, Pertti** ja **Taisto**. Kaikki lapset ovat syntyneet Pyhäjärvellä.

Talvisota katkaisi idyllisen kylän elämän. Evakkoon lähdettiin Töysään. Ja parin vuoden kuluttua palattiin takaisin kotiin Haminaan. Toinen lähtö Karjalasta 1944 oli Airille henkisesti ja fyysisesti raskas matka, josta hän kertoi hiljaisesti.

Kun tuli lähdön aika, menimme **Pärssisen lidan** kotiin ja sanoin äidille, että kyllä minä voin lähteä meidän lehmien kanssa. Äiti koitti estellä, kun olin nuorikin, mutta lida sanoi huolehtivansa minusta matkan aikana. Olin silloin 13-vuotias. Minulla oli hyvä syy lähtöön. Muistan, kun lähdimme talvisotaan, niin äiti laittoi ohjeen mukaan lehmille ja muille eläimille laput kaulaan ja ne jätettiin navettaan. Sotilaiden piti ne toimittaa junaan. Lehmät eivät koskaan tulleet Pohjanmaalle. Nyt halusin itse huolehtia niistä. Ja niin lähdettiin. Ensiksi kokoonnuttiin lehmien kanssa Sortanlahden urheilukentälle. Isä oli sotilastehtävissä Konevitsassa. Hän tuli Sortanlahteen ja toi minulle rahaa "kesämatkan" tarpeisiin.

Matka kesti monta, monta viikkoa Keski-Suomeen Korpilahdelle. Ennen Lappeenrantaan olivat kenkäni jo kuluneet käytökelvottomiksi. Paljain jaloin kävelin kaupungin halki ja jostain sain ostettua uudet jalkineet.

Lehmät oppivat silloin oikeanpuoliset liikennesäännöt hyvin nopeasti. Tiellä oli paljon autoja ja muuta liikennettä, jolloin lehmät ohjattiin tien oikeaan reunaan. Eikä ollut kuljettu kauankaan, kun tiellä näkyi auto, niin lehmä siirtyi itsestään tien oikeaan reunaan. Tietysti sen uuvuttavan matkan aikana mietin usein ikävissäni, missä hän äiti vaeltaa pikkuvien kanssa. Jonkinlaista tiedonkulkua aikuisilla kyllä oli, koska sanottiin, että Korpilahdelle meidän pitää kulkea, ja siellä on ehkä omaisemme.

Ja vihdoin viimein tultiin Korpilahdelle. Se oli

Airi Hamari, 80 vuotta.
Kuva: Viivi Hautamäki.

evakkomatkan iloisin päivä. Äiti tuli keskellä tietä minua vastaan. Riemukas tapaaminen nosti kummallekin ilon kyneleet. Ja kummasti se ilo poisti jopa väsymyksen jaloista.

Korpilahdelta siirryimme Ikaalisten Kalliokielen kylään. Sinne sain tiedon, että rovasti Wiika pitää viimeisen rippikoulun pyhäjärveläisille nuorille Tyrväällä. Paason Hilma oli minun kummini ja tiesin, että hän asuu miehensä Viljo Patrakkan kanssa Tyrväällä. Lähdin rippikouluun ja asuin kummi-tädin luona.

Näin Airi Hamari hyvin tiivistetysti kertoi evakkomatkastaan.

Ikaalisten Kartunkylään nousi pysyvä koti

Eeva ja Toivo Laulajaisen perheen evakkotie sai päätöksen Ikaalisten Kartussa. Sieltä saatiin siirtolaistila ja sinne rakennettiin niin asuinrakennus kuin tarvittavat maatalousrakennukset. Karttuun asutettiin myös muitakin pyhäjärveläisiä, Tukiaisen veljekset perheineen, Elokiurut, Soikkelit, Meskaset, Rampat ja Metsot.

Karjalaisnuorten ja paikkakunnan nuorten kanssa käynti oli vilkasta. Ja sieltä nuorten joukosta Airikin löysi elämäkumppanin. **Airi** ja **Lauri Hamari** vihittiin 1949. Heille syntyi kaksi lasta **Ari** ja **Hannele**.

Pyhäjärvellä alkaneet yhdistystoiminnot jatkuivat Ikaalisissakin. Eeva Laulajainen Airi-tyttärensä kanssa liittyi Sortanlahden Marttayhdistykseen. Marttojen toimesta järjestettiin mm. suosittuja tupailtoja Kartussakin, johon tervetulleita olivat kaikki paikkakuntalaiset sukupuoleen katsomatta. Karttulaiset ja etenkin nuoret aivan vilpittömästi totesivat, että karjalaiset toivat kylän elämään mukavaa yhteiseloä.

Suuri urakka Martoilla oli ruokailun järjestäminen Ikaalisten ensimmäisiin Pyhäjärvi-juhliin 1950-luvulla Eeva-äiti ja Airikin urakoivat oikein toisissaan. Ruokaa tarvittiin yli tuhannen hengen juhlayllylle. Myöhemmin pidetyissä

Eeva Laulajainen ja pojat Lauri, Aimo sekä kakso-
set Eero ja Pertti lähdössä evakkoon Noitermaan
asemalta 1944. Kuva on Johannes Virolaisen kirjasta
Siirtokarjalaiset 1941-1944.

juhliissa vuorostaan ovat sitten Airin lapset ja lasten lapset olleet apuna juhliissa.

Tällä hetkellä Airi asuu yksinään omakotitalossaan Kartussa. Ari-poika Aulikki-vaimonsa kanssa hoitaa Laulajaisen maatilaa ja asuu aivan lähellä. Airi oli avioliiton alkuaikoina kotiäiti, mutta työskenteli sitten myöhemmin monia vuosia Ikaalisten kylpylässä. Lauri-aviomies kuoli kolme vuotta sitten. Hän oli töissä rakennuksilla, jonka asbestista sai vaikean sairauden. Vanhempien lisäksi myös Airin veljet Aimo, Eero ja Taisto ovat jo hyvin nuorena nukkuneet pois.

Laulajaiset-Hamarit ovat tietysti käyneet kesämatkoilla Karjalassakin, Airikin jo monta kertaa. Mukavinta on ollut matkustaa sukulaisten ja omien kylälaisten kanssa, jossa yhdessä on muisteltu entistä elämää Pyhäjärvellä ja Haminan rannalla. Yhtään rakennusta ei kotipihaan ole tallella, mutta kummasti se kotipaikka kutsuu puoleensa. Jotakin muuttumaton-

takin on, Laatokka lainheetti niin kuin ennenkin, ja kauempana kuultavat Konevitsan kirkkojen kupolit.

Omasta terveydestään Airi toteaa, että hän on ollut tähän asti yllättävän terve, flunssaakaan ei ole ollut miesmuistiin eikä oikein muitakaan sairauksia.

Kotona on hyvä asua, jossa toivon saavani elää niin pitkään kuin elonpäiviä riittää. Ei tässä iässä enää sen suurempia tulevaisuuden suunnitelmia tehdä. Terveisiä vaan sukulaisille ja tutuille muistamisesta.

Ehkä se Airin hyvä peruskunto vahvistui jo silloin, kun hän nuorena tyttönä käveli Suomen poikki, Laatokan rannalta toiselle puolelle Suomea, kauniin Kyrösjärven rannalle.

Sydämelliset onnittelut Airi syntymäpäivän johdosta sekä terveyttä ja Konevitsan tuntumassa eläneinä toivotan Armoriikkaita vuosia edelleenkin!

SALME RINTALA

Noitermaan äitienpäivän valokuvasta

Viime lehdessä oli **Liisa Ojalan**, o.s. **Pulakka**, lähettämä vanha valokuva Noitermaan koululta äitienpäiväjuhliilta. **Meeri Kiiski** Nokialta arvelee tunnistaneensa kuvasta yhden äidin ja lapsen: toisessa rivissä oikealta on ensin pikkupoika, sitten siitä viides äiti sylissään pikkupoika lienee **Elisa Rautiainen**, o.s. **Pusa**, ja poikansa **Kalevi Rautiainen**. Perheen isä oli **Heikki Rautiainen**. Meeri Kiiski miettii, voisiko kuva olla vuoden 1944 keväältä.

Paavo J. Paavola 75 vuotta

Oikeustieteen lisensiaatti **Paavo J. Paavola** täyttää 75 vuotta 1.12.2010. Ei vastaanottoa, juhlaa vietetään perhepiirissä.

Vpl. Pyhäjärvi-seuraa v. 1957 perustamassa ollut Paavo J. Paavola on toiminut vuodesta 1997- alkaen seuran hallituksessa ja seuran varapuheenjohtajana 1999-2009. Hän on myös Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston jäsen. Karjalan Liiton hallituksessa hän on toiminut viiden vuoden ajan ja lisäksi lukuisissa muissa luottamus-tehtävissä. Ansioistaan karjalaisessa järjestötyössä hänelle on myönnetty Karjalan Liiton kultainen ansio-merkki v. 2007.

Merkittävillä paikoilla työelämävuosinaan yhteiskunnan huippuviroissa toiminut Paavo J. Paavola

muistetaan mm. tehtävistään valtakunnansovittelijana vv. 1971-1979 ja kunnallisen työmarkkinailaitoksen johtajana 1978-1993.

Paavolan äidinpuoleiset juuret ovat vankasti Pyhäjärvellä. Hänen äitinsä **Aili** o.s. **Haikonen** oli Pyhäjärven Matiskalasta -SKP.

Valmistuneita

Milla Ruskeepää valmistui 18.10.2010 teologian maisteriksi Helsingin yliopistosta ja hänet vihittiin papiksi 31.10.2010 Turun tuomiokirkossa. Milla aloitti pastorin työt 01.11.2010 Turun Maarian seurakunnassa.

Millan vanhemmat ovat **Marja-Leena** ja **Olli Ruskeepää**. Marja-Leenan suku on **Liimataisia** Sortavalan maalaiskunnasta.

Millan aviopuoliso on pastori **Harri Ruskeepää** o.s. **Kiiski**. Harrin vanhemmat ovat **Erja** ja **Heikki Kiiski** Huittisista.

Sakari Hassi valmistui ylioppilaaksi keväällä 2010 Tampereen Lyseon Lukiosta. Vanhemmat **Outi** ja **Rainer Hassi**. Isovanhemmat **Pirkko** ja **Matti Hassi**; Matti on kotoisin VPL Pyhäjärveltä Tiituan kylästä.

Sakari suorittaa nyt varusmiespalvelustaan Niinisalon Tykistöprikaatin AUK:ssa. Syksyllä 2011 hän aloittaa opiskelut Tampereen Yliopiston Informaatiotieteiden tiedekunnassa pääaineenaan tietojenkäsittely.

Vaakunapaitoja, dokumenttielokuvaa Muistojen järvi ja seuran historiikkia

on edelleen saatavana. Hanki edullisesti esim. joululahjaksi juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL, hinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur+lähetykulut. Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, tulossa lisäpainos DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur ja Vpl Pyhäjärvi-seuran 50-vuotishistoriikki, tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut, myös noudosta voitte sopia.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Pyhäjärven venäjänkieliset koulut

Olen tämän Pyhäjärvi-lehden toimitustyössä haastatellut useita iäkkäitä ihmisiä ja silloin on tullut esille, että Pyhäjärvellä on 1900-luvun alussa ollut venäjänkielinen koulu ainakin Sortanlahdessa. Oliko niitä muissakin kylissä? Jos joku muistaa vanhempiensa kertoneen näistä kouluista, toivon teidän kirjoittavan niistä lehteemme.

Haastattelin 1987 Nokialla asuvaa 80-vuotiasta **Mirjam Haikaraista** o.s. Häsä, joka oli syntynyt Sortanlahdessa 1907. Vanhemmillä **Irene ja Juho Hässällä** oli majatalo Laatokan rannalla. Isä oli tullimies ja Salmista kotoisin oleva äiti Irene toimi kreikkalaiskatolisten lasten uskonnonopettajana Sortanlahden venäjänkielisessä koulussa.

Hilja Puranen Riiskasta oli myös käynyt venäjänkielistä koulua. Hilja asui Nokian vanhainkodissa. Minulle tuli vieraaksi Käkisalmen kaupunginjohtaja **Jevgeni Krasov** vaimonsa kanssa ja vein heidät tutustumaan Nokian uusittuun

vanhainkotiin. Hilja Puranen esitteli huonetta ja pahoitteli, ”voi ihmettä ko nyt sitä venäjää pitäis haastaa ja mie en muista ko muutaman sanan, vaikka olen vuoden opiskellut venäjäksi koulussa”. Hilja tervehti kyllä vieraitaan venäjäksi. En silloin huomannut kysyä Hiljalta, missä koulu sijaitsi Pyhäjärvellä.

Maria Lappalainen o.s. Riikonen

Maria Riikonen syntyi Riiskassa 1895. Hänen 90-vuotias tyttärensä **Else Virtanen** o.s. **Lappalainen** Porista kertoi, että äiti oli käynyt Sortanlahden venäjänkielisen koulun.

Äiti sanoi, että heitää oli

Maria Lappalainen, o.s. Riikonen 18-vuotiaana Pietarissa, jossa hän toimi pankinjohtaja Goltzin lastenhoitajana. Kuva vuodelta 1913.

iso joukko tyttöjä ja yhdesä käveltiin Riiskasta Sortanlahteen. Päivittäinen matka edestakaisin oli aika pitkä, mutta nuorena ja mukavassa sakissa sitä jaksosi. Maria puhui melko hyvin venäjää ja se oli hänelle suureksi hyödyksi, kun hän lähti hyvin nuorena palvelukseen Pietariin.

Hän matkusti Sortanlahdesta laivalla Pietariin ja laivassa oli pieni lukunurkaus kirjoineen. Maria selaili kirjoja ja yhden kirjan nimenä oli Else-neito. Mariasta se oli erittäin hieno nimi ja hän ajatteli, jos hänellä on joskus tytär, sen nimeksi tulee Else.

Maria sai lastenhoitajan paikan Pietarista pankinjohtaja **Boris Goltzin** perheessä. Pankinjohtajan isä oli ollut erittäin varakas ja ulkoiset puitteet talossa olivat sen mukaiset. Keskustelukielenä oli venäjä ja Marian kielitaito automaattisesti koheni. Goltzit muuttivat vallankumouksen jälkeen pysyvästi Suomeen Salitsanrannalle ja Pietariin verrattuna hyvin

vaatimattomiin oloihin. He sopeutuivat uuteen tilanteeseen kuitenkin hienosti.

Maria Riikonen meni naimisiin 1917 vernitsalaisen **Aapro Lappalaisen** kanssa ja heille syntyi kahdeksan lasta. Sodan jälkeen Lappalaiset muuttivat Raumalle ja Else kertoi, että sielläkin äidin venäjänkieltä tarvittiin. Rauman telakalla oli sodan jälkeen venäläisiä työmiehiä ja he asioidivat heidän lähikaupassa. Maria meni kerran kauppaan ja kauppias hermoili, kun liikkeessä oli useita venäläisiä, mutta yhteisymmärrystä ei asiakkaiden kanssa syntynyt. Maria tulkasi hetkessä asiat selväksi ja kumpikin osapuoli oli erittäin tyytyväinen.

Maria olisi opettanut lapsilleenkin venäjää, mutta se kieli ei nuoria kiinnostanut. Ainoastaan **Tuulikki**-tytär osasi laskea venäjäksi sataan. Lappalaisen perheestä ovat enää elossa tyttäret Else Porissa ja **Anni-Ka Packalen** Raumalla

SALME RINTALA

Lukijat tunnistivat taas henkilötietoja

Paula Hoikka kirjoitti viime lehdessä jutun ”Vielä Salitsanrannasta, Goltzeista ja vähän muustakin”. Kirjoittajan nimeen oli tullut kirjainvirhe: kyseessä on siis Paula Hoikka, ei Haikka. Samoin tekstiin oli tullut kirjoitusvirhe: Goltzien Nikolai-nimisen lapsen lempinimi oli **Kola** (ei Kala). Kuvassa, jossa oli äitejä lapsineen Riiskan kanssa, oli mukana **Annamari Kukko** ja tytär **Meeri** (ei Mari).

Tästä äiti-lapsi-kuvasta oli tunnistamatta vasemmalla oleva äiti lapsineen. Tämäkin selvisi tarkkaavaisten lukijoiden ansiosta, kun **Taija-Leena Lönnberg** lähetti toimitukseen viestin tunnistamattomista:

– Hän on 87-vuotiaan isoäitini **Lilja Juholan**, o.s. **Hiiri**, äiti **Sofia Hiiri**, o.s. **Kukko**. Lapset kuvassa ovat **Bertta** ja **Martta**. Bertta on kuvan tyttäristä vanhempi.

Sofia syntyi 1895 ja menehtyi 1928 keuhkotautiin. Lapsia hänellä oli kaiken kaikkiaan viisi, neljä tytärtä, Bertta, Martta, **Maire** ja Lilja, ja poika **Olavi**. Lapsista Maire ja Lilja ovat yhä elossa. Sofia oli naimissa **Matti Hiiren** kanssa.

Paula Hoikka mainitsi kirjoituksessaan myös ”Jörkin ja Jörkin Liisan”. Heistäkin on saatu alla olevaa lisätietoa.

Jörkki ja Jörkin Liisa

Jörkin Liisa (o.s. **Welling**, ent. **Ihalainen** ja **Talonpoika**, 1853-1932) = Sakkolan Kiviniemestä lähtöisin ollut Ravakon kartanon rakentaneen **Tuomas Talonpojan** Antti-veljen vaimo. Liisa avioitui Antin kanssa v. 1875 ja **Antti Talonpoika** kuoli v. 1908.

Jörkki = **Juho Björk** (s. 1868 Pyhäjärven kirkon suntion **Antti Björkin** poika, k. 1946 Alavudella). Jörkki muutti Salitsanrantaan v. 1909 avioituttuaan leskeksi jääneen Liisan kanssa. Liisan kuoleman jälkeen muutti Sortanlahteen ja kuoli v. 1946, haudattu Alavudelle.

ESKO SIMONEN

Radioaaltoja ennen vanhaan

Kun 2000-luvun ihminen on hukkumassa radioaaltojen tulvaan, niin nuoren sukupolven voi olla vaikea tajuta aikaa, kun puhelin ja radio joko kokonaan puutuivat tai olivat kodin varusteissa poikkeuksellisia.

Valkeamäkeen ilmaantui kylän ensimmäinen ja ainoa puhelin räätäli-Antille eli Kaasalaiselle. **Antti Kaasalaiselle** se asennettiin, kun hänestä tuli Kansaneläkelaitoksen asiamies, mutta olihan puhelimesta Antille paljon hyötyä hänen muissa yhteiskunnallisissa tehtävissään ikään kuin kyläläisten ulkomuistina. Kaasalaiselta kävivät kallenkartanoiset soitamassa, jos ihan välttämättömän tarve vaati. Yleensä tultiin hyvin toimeen ilman telefooniaakin.

Radio ilmaantui kylään hitaasti, mutta määrä ylitti ennen pitkää puhelimen, sillä niitä oli sodan alkaessa ainakin kahdessa paikassa. Leviämistä lieenee hidastanut se, että vain Porissan keskus oli sähköistetty kartanoajan perintönä. Kun muuntaja oli Jorolan ja Tatin välillä, ja näin myös kotiani lähellä, niin sähkö saatiin pian Koivukankaan tupaankin. Sinne ilmaantui myös varhain radio tätini lahjana Lappeenrannasta.

Laite oli insinööri **Pentti Aallon** kai jonkinlaisena opintotyönä valmistama uniikki kappale. Se olisi nyt museaalinen harvinaisuus, elleivät venäläiset olisi takavarikoineet sitä Pietarin turvallisuutta taatakseen.

Siihen kuului neljä erillistä osaa: hienosti suunniteltuun, kiiltäväksi lakattuun kookkaaseen mustaan laatikko sijoitettu vastaanotin, 8-kulmainen noin 50 cm korkea kauniisti verhoiltu puukehyksinen kaiutin, salaperäinen laite nimeltä anodijännityskoje sekä vielä akku, joka oli varustettu erityisellä lasin takaa näkyvällä ”marjalla”. Marjan alkaessa vajota tiedettiin, että varaus alkoi loppua.

Akkua ladattiin Pikon myllyllä, minne veljeni akkua pyöräkytyillä veivät. Mitä enemmän kuunneltiin, sitä nopeammin akku tyhjeni, eikä pikkupojalla siksi ollut lupaa avalla radiota mielensä mukaan.

Tilanne muuttui, kun hie-man oikukkaan Aalto-laitteen sijaan pari vuotta myöhemmin ilmaantui tehdasteoihin Philips, jommoisia oli käytössä vielä 1950-luvulla. Jorolla kuunneltiin Fenno-merkkistä.

Taubilan puutarhuri oli jonkinlainen radioagentti. Hän pani veljeni Leonkin kuljettamaan radioita koe-kuunteluun; arveli kai vie-misen hyvinkin kehittävän puutarhaharjoittelijan taitoja.

Philips oli kolmine aaltoalueineen ja useita kymmeniä outoja paikannimisiä sisältävine asemanhakupaneelaineen kiintoisa vehje, jota sai vapaasti käyttää. Vähällä vaivalla sieltä tulvi korviin jos minkälaista posmitusta, morsetusta ja ennen muuta musiikkia, josta valinta valitettavasti koh-

distui etupäässä iskelmärummutukseen. Tosinhan sen ajan iskelmät olivat musiikkia nekin verrattuna 1900-luvun jälkipuoliskon rockiksi kutsuttuun korvasärkyyn ja sielunsaasteeseen.

Radion parasta antia olivat kuunnelmat, lauantain toivotut levyt ja ylivoimaisena ykkösenä Markus-sedän lastentunnit. Taiteilija **Markus Raution** pitämänä ne olivat kasvaville ohjelmaa, jonka tasolle Yle ei Raution jälkeen ole päässyt.

Hienostuneella äänen- ja huolitellulla suomen kielen käytöllään Rautio juonsi ja loi tunneistaan todellisia lasten kulttuuritapahtumia, jotka vetosivat lapseen kuin lapseen. Ei ihme, että niitä saattoivat kylän tenavat käydä kuuntelemassa jopa Lahden talosta asti.

Koivukankaan radiolla oli muutakin yhteiskäyttöä. Mm. **Kyösti Kallion** presidentinvaalia seurattiin kovasti kiinnostuneina.

Kun talvisaikaan tuli se-lostuksia hiihtokilpailuista, niin kuuntelijoita saapui naapureista. **Joron Matti** oli erityisen innokas penkkiurheilija. Kovasti jännätettiin suomalaisten puolesta. Silloisista suurhiihtäjistä jäi mieleen ainakin **Klaes Karppinen**, **Kalle Jalkanen**, **Pekka Niemi**, **Pekka Vanninen** ja **Eino Olkinuora**.

Lienevät olleet meneillään Holmenkollenin kisat, kun Karppinen jäi toiseksi

norjalaisen **Bergendahlin** jälkeen. Karppinen kertoi haastattelijalle nähneensä, kuinka Bergendahl sai valmiiksi voidellun uuden sukken ladun vierestä. Siihen aikaanhan hiihtäjät saattoivat kilpailun kestäessä pysyä vetämään uusia voiteita suksiinsa. Sivusta annettu luvaton apu paransi merkittävästi tulosta.

Tuvassa kansallistunteet kuohuivat ja vahvat mielipiteet moimesta kieroilusta sävyttivät tupakansavuista ja kahvintuoksuista ilmaa. Ainahan norjalaiset ovat tupanneet olemaan niskan päällä ja hallinneet myös dopingin suomalaisia paremmin, koska eivät milloinkaan näytä jäävän siitä kiinni.

Talvisodan aikana radiota kuuntelivat ahkerasti oman väen lisäksi myös majailevat sotilaat.

Viihdepuolelle voitiin lukea Moskovan Tiltun propagandalähetykset. Ne vaikuttivat varmaan aivan toisin kuin Terijoen hallitus tai muut venäläisten kätyrit toivoivat.

Yhtenä joulukuun päivänä saatiin tietää puna-armeijan operoivan jo Käkisalmen maastossa, joten Pyhäjärvellä oltiin pahasti motissa. Tällaiset helposti todettavat valheet herättivät hilpeyttä ja lisäsivät luottamusta Suomen yleisradioon.

ERKKI LEHTINEN

Tapahtui kesällä 2010 Taipaleenjoella

Viime kesänä sai Ilmajoella ensi-iltansa ooppera, Taipaleenjoki. Sen juoni perustuu historiallisiin tositapahtumiin sekä **Yrjö Jylhän** runokokoelmaan Kiirastuli.

Jylhä palveli talvisodassa Taipaleenjoella kompanianpäällikkönä. Mukaan on otettu myös vastapuolella taistelleen runoilija **Jevgenij Dolmatovskin** säkeitä. Libreton on laatinut **Panu Rajala**, ja sävellystyö on **Ilkka Kuusiston** käsialaa.

Ilmajoen kesäteatteri aivan joen rantaan sijoitettuine näyttämöineen on mitä mainioin paikka tällaiseen esitykseen. Osittain karujenkin laulu- ja musiikkiesitysten lomaan tuo aidon tunnelman lumipukuisten sotilaiden rynnäköit sekä tykistön, pommikoneiden ja jalkaväen aseiden tulitukset. Välillä liikutaan myös kotirintaman puolella – odotellaan ja toivotaan – sodan kirotkin koetaan. ”Jo on kuollut miu issoin, soassa kauas kaatununa. Jo on kuollut miu emmoin, suruun suureen sortunutta”, laulaa sotaorpo Varpu nukelleen.

Itse jokikin saa tärkeän roolin. ”On Suomessa jokia paljon, paljon. Taipaleenjoki – joki vain yksi on Taipaleenjoki. Se mustana kevättä vartoo, se ylittämättömänä pysyi. Sen puolustus piti. Me elämme vielä!” laulaa Yrjö Jylhää esittävä Juha Kotilainen. ”Olen nähnyt jokia paljon ja kaikkia muista mä en. Mutta yksi on Taipaleenjoki, vain purosen levyinen. Oli vaikeamp sen yli mennä, kuin ylittää elämä”, on Dolmatovskia esittävän Jyrki Anttilan vastaus tähän. Ei auta edes epätoivoisen politrukin vauhditusyritykset, ampua omiaan selkään: ”Huonot miehet, antaa mennä loputkin, haetaan uudet ja paremmat. Nyt uusi hyökkäys.”

Ooppera päättyy kuoroesitykseen: ”Ole kiitetty taivas, että nähdä saan sun aurinkos loistossaan ... ole kiitetty, että nähdä sain teot uljaimmat miesten uljaimpain ...

Te ette turhaan taistelleet, ette turhaan kaatuneet. Te saitte voiton suurimman, te voititte veljen veljelleen ...”

Kun aplodit olivat vaienneet, väki poistui katsoimasta vakavan hiljaisena – sanoma oli kosketanut, monen kohdalla kipeälläkin tavalla. Itselleni Taipaleenjoki-ooppera oli hyvin puhutteleva, palvelihan isäni koko sodan ajan siellä konekivääriyryhmän johtajana – vihollinen koko ajan näköetäisyydellä vastarannalla.

Sana ooppera ei kaikkien mielissä herätä kovin lämpimiä tunteita. Talvisota-ooppera on kuitenkin niin paljon erilainen jo aiheeltaan, mutta myös musiikin ja dramatisoinnin kannalta, että se puhuttelee kaikkia, joiden elämää 70 vuoden takaiset tapahtumat ovat jotenkin koskettaneet, ja olemmehan me pyhäjärvoiset lähtöisin noiden tapahtumien porstuasta. Tulevana kesänä oopperaa esitetään jälleen Ilmajoella ennen juhannusta – suosittelen.

PEKKA LAULAJAINEN
sotaorpo vuodelta -43

Taipaleenjoki-ooppera, Ilmajoen Musiikkijuhlat. Kuva: Ari Ijäs.

30.11.1939 se sitten alkoi, nimittäin talvisota. Päivällä oli jatkuvaa rumputulta lounaan suunnasta ja illan hämärtyessä taivaanranta punersi tulipaloista. Illan aikana alkoi tulla pakoon pyrkivää siviiliväestöä rajapitäjistä. Äidit hakivat lapsiaan ja päinvastoin. Useimmat olivat viluissaan ulkona, itkien tuijottamassa venrenkarvaista taivaanranta, jossa heidän kotinsa paloi. Sieltä heidän oli päivällä lähdettävä, kuka mitenkään, oia pitkin ryömien turvaan pahimmista keskityksistä.

Sitä päivää en unohda koskaan ja tuskin kukaan muukaan sen kokenut. Pakenevien jonot jatkuivat Käkisalmen suuntaan, hakeutuen sieltä edelleen junakuljetuksina sisempään Suomeen. Välillä junat joutuivat pysähtelemään metsätaipaleilla ilmahälytysten ja pommitusten takia.

Parin päivän päästä tuli Riiskaankin käsky evakoon lähdöstä vanhuksille ja lapsille. Vähin eväin ja varustein saattelimme isovanhempamme ja veljeni linja-autolle, kohti tuntematonta määränpäättä. Itse jäin sisareni ja setämme vaimon kanssa kotieläinten hoitajaksi, sekä pakkaamaan joitakin tärkeimmiksi katsottuja tavaroita hevosen rekeen valmiiksi lähtöä varten.

Itsenäisyyspäin edellä kiersi huhu siitä, että venäläinen pimentää taivaan lentokoneillaan. Niin mekin, muiden mukana, ajoimme tavararekemme kylän keskustan ulkopuolelle, erään tuttavani pihaan, tuuhean kuusen alle ilmasuojaan. Laitoimme heiniä hevosen eteen ja menimme itse jalkaisin kotiin lehmii hoivaamaan.

Onneksemme joulukuun kuudes valkeni lumihuuleita leijuen. Näkyvyys oli rajallinen ja vain joitain pommikonelauvuita nähtiin päivällä. Olimme varuillamme, sillä selväähän oli, että pian meidänkin on lähdettävä. Olin hevosen hoitajana, hevosmiehenä.

Edellisestä pari päivää kävi käsky sotapoliisin suula. Oli hakeuduttava metsäiteitä pitkin kohti Käkisalmea, noin 30 kilometrin matka. Lunta oli vain puolen metriä ja pakkasta kymmenkunta astetta. Lehmät ajettiin tielle ja hevosella pidettiin yllä huoltoa, niillä eväillä, joita mukana oli.

Iltaan mennessä pääsimme Ylä-Puustiin, jossa saimme luvan syöttää eläimiä erään talon navetan katon alla. Heiniä ja vettä oli talosta saatavissa riittävästi. Ihmiset ahtautuivat lämpöiseen tupaan, jossa oli tarjolla teetä ja – muistini mukaan – kuumaa kaalikeittoa.

Lämmin ruoka ja varuillaan olo sekä matkan raskuus sai aikaan sen, että melkein jokaisen raukeus muuttui hetimiten uuneksi, kunhan vain selänleveys

Junalla sotaa pakoon

jostakin löytyi. Sisareni kanssa löysimme leveän penkin lämpöisen uunin kupeelta ja niin häipyivät sodan pelot hetkeksi unen voittaessa tajunnan.

Uniaika jäi lyhyeksi. Aamuyöllä ravisteltiin hereille ja patisteltiin liikkeelle. Oli käynyt käsky hakeutua jo ennen päivän valkenemista junaan Käkisalmen aseman sivuraiteelta. Ilmavaara oli ilmeinen myös Käkisalmesa, koskapa pommituksia oli jatkuvasti eri paikoissa.

Eläimet työnnettiin avovaunuihin, saman talon lehmät samoihin vaunuihin. Vähän lautoja tolppiin vaunun reunoille, etteivät suoraan päässeet putoamaan.

Ihmiset kävelytettiin lankkua pitkin tyhjiin ”härkävaunuun”, jossa oli jäistä heinäroskaan pohjalla ja väkeä niin, että jotenkin voi keinotella istumaan lomittain. Voi vain kuvitella, miten suoriuduttiin normaaleista tarpeista matkan aikana täydessä vauhdissa ja jos joku pahoinvoiva antoi ylen; ovet kun täytyi lämmön säilymiseksi pitää visusti kiinni.

Tuskin kukaan oli tuntematta vetoa ja kylmyyttä matkan aikana, mutta matka jatkui aina ilmahälytysten välillä. Kun pommitus uhkasi, juna pysäytettiin. Veturi vihelsi jatkuvasti ja ihmisten tuli hakeutua radanvarsimetsikköön, kuka mitenkään sinne selvisi, kaikki eivät tahtoneen kyetä ollemaan.

Vaaran ollessa ohi oli vaunuun pääseminen vähintäänkin yhtä vaivalloista. Se oli ohjelma liikunnasta ja yhteistoiminnasta. Ihmiset olivat toimivat ja viimeiset vedettiin käsistä vaunuun.

Matka jatkui, määränpää vain oli edelleen hämärän peitossa. Välillä saatiin joiltakin asemilta sangoilla vetä eläimille ja jokunen paali heiniä. Vähin astioihin oli myös lehmii koitettava lypsää. Maito oli tuolloin haluttua ihmisravintoa.

Asemilta pyrittiin selvittämään, missä ollaan ja minne meitä viedään. Aina vain oli vastaus välttelevä: ”ei ole tietoa”.

Pieksämäen ratapihalla tapahtui paljon. Ensiksi saimme tietää, että junan etupäähän liitetään ns. sotatilaskuljetusvaunu, jossa on laverit ja kamiina. Oli vaikeaa saada turtuneet matkustajat uskomaan tällaista todeksi ja niinpä jouduin tiedustelijaksi katsomaan asian todenperäisyyttä. Matkaa oli noin 300 metriä.

Palatessani pyysin sisareni ja sedän vaimon otta-

maan mukanaan olevat tavarat ja seuraamaan puolijuoksua kohti junan etupäättä. Sain parikymmentä henkilöä uskaltautumaan mukaani. Uskaltautua siksi, että kukaan ei tiennyt junan lähtöaikaa. Heti vain viiden tunnin kuluttua? Päästyämme vaunuun totesimme uskomattomat olot entisiin verrattuna. Tikkaat, laverit ja punahekinen kamiina keskellä vaunua. Jokainen sai valita paikan lämpöisen vaunun lavereilta.

Juuri kun oltiin syömässä eväitä, tultiin sanomaan, että nuorenpuoleinen ruskea hevonen oli pudonnut yli vaunun laidan. Yhdistimme tuntomerkit hoidokkiin ja niinpä läksin katsomaan.

Päästyäni noin 700 metrin etäisyydelle junan loppupäästä osoittautui epäilyni todeksi. Hevoseni oli ilmeisesti pelästynyt viereisellä raiteella liikkuvan veturin vihellystä ja pudonnut vaunun laidan yli jäädessä osittain riippumaan kiinnitysruustaan. Takajalat ulottuivat maahan, etujalat vain osittain.

Paikalla oli jo apuväkeä, rautatieläisiä ja sotilaita, jotka hakivat ratapihalta resinaavajän oven ja minä tulin hevoseni oven päälle. Sen avulla miehet nostivat meidät vaunun reunan tasolle ja siitä olikin jo helppo päästä takaisin ”pilttuuseen”.

Lähempi tarkastelu osoitti, ettei siinä ollut käynyt kuinkaan, etulavasta vain oli lähtenyt karvoja pieneltä alalta. Molemmipuoliset halimiset rauhoittivat suuremmasta järkytyksestä ja kun sain jostain vielä köyden, jolla varmistelin silvulaitaa, vain huojentuneena palata vaunuuni kertomaan muille tapahtumasta.

Siellä lämpimän vaunun ylälaverilla uni otti omansa ja nukuin pyöreät kaksitoista tuntia yhteen pötköön.

Oli ohitettu Jyväskylä-Haapamäki ja kuultiin mainittavan asema nimeltään Alavus. Tiedustelimme mahdollista purkauspaikkaa, mutta vastaus oli kielteinen.

Annettiin vain sylillinen halkoja, kamiinapuiksi pätkittyinä. Pimeässä vaunussa oltiin epätietoisia. Aikaisemmin evakuoidut lähiomaisat olivat ennättäneet kirjoittaa ja kertoa sijoituspaikkansa olevan Alavus.

Juna kuitenkin jatkoi matkaa, mielestämme – ties minne. Seuraavana aamuna pysähdettiin pakkashuurukselle asemalle, jossa kerrottiin purkamisen aloittamisesta, niin uskomatto-

malta kuin se jostain vanhemmista tuntuikin. Aseman nimeksi selvisi Kauhava. Olimme Etelä-Pohjanmaalla.

Paikkakunta oli minulle tavallaan tuttu, sillä olihan sieltä monena vuotena tullut kauppaedustaja, joka oli matkoillaan yöpynyt juuri meillä. Häneltä olin saanut ensimmäisen oman tikari-puukkonikin, jossa oli terässä teksti: lisäksi Järvenpää, Kauhava.

Asemalla alkoi epätavallinen ”huutokauppa”, kun pohjalaisisännät kuuluttivat montako lehmää ja ihmistä kukin voi majoittaa.

Ja löytyihän se isäntä meillekin. Hän kertoi eläinten pääsevän maantien toisella puolella olevan kansakoulun navettaan, jossa oli tilaa myös hevoselle. Matkaa oli asemalta vain kuusi kilometriä pohjoiseen päin, tuulista laajaa peltoaukeaa. Rekikeli oli kohtalainen, pakkasta siinä 12 astetta.

Eläinten sijoittelun aikana sisartani kehoitettiin menemään vastapuolella tietä olevaan pohjalaismalliseen taloon lämmittelemään.

Hän meni, mutta tuli kohta itkien ja ilmoitti, ettei hän sellaiseen paikkaan mene, missä tulikin palaa nurkassa. Asia selvisi pian, sillä eipä sisko ollut koskaan tullut ajatelleeksi, millä takkatuli saattaisi näyttää, ja sehän se oli.

Saimme asunnoksi talon ”porstuakammarin”, eli hellahuoneen. Siellä elämä alkoi vakiintua vähin erin. Olimme ostanee heiniä eläimille ja tutustuminen kylään ja sen ihmisiin alkoi.

Ensimmäisinä viikkoina elämä oli pelkkää uuden omaksumista. Tavat ja totumukset olivat niin perin erilaiset kuin meillä. Se oli sopeutumista se.

Vähin erin sain yhteyttä kirjeitse läheisteni sijoituspaikkoihin. Selvisi, että yksi veljistäni oli isoisän kanssa Alavudella ja toinen veli muistaakseni Pykönmäellä. Äitini ”siellä jossakin” Itä-Karjalassa lottakomenuksella keittäjänä.

”Pohjalaasta” murretta tuli minun ikäisilleni muutamassa viikossa yllin kyllin. Ja kyllä sitä omaksuttiin, kun esineiden ja paikkojen murteelliset nimitykset tulivat opetelluiksi.

Mie ja sie vähitellen vähäni sanavarastosta kylälaisten kanssa keskusteltaessa, aivan kuin huomauttanut. Ja pikku tappeluakin sujuivat ilman suurempia vaikeuksia.

Tuona aikana muodostuneet ystävyssuhteet ovat säilyneet vuosikymmeniä. Yhteydenpito puhelimella on tiivistä ja tapaamisetkin miltei vuosittaisia.

AARRE KUUSIVUO
Sastama

Ei koskaan unohdu

Kun talvisota alkoi 30.11.1939 aamulla, koti oli jätettävä ja lähdettävä kohti tuntematonta. Paljon on puhuttu ja muisteltu menneitä. Varhaisnuoruuteni ikävimpiin muistoihin kuuluu talvisodan syttyminen. Koko syksyn oli jotain outoa ilmassa. Muistan vanhempien ihmisten olevan peloissaan ja puhuvan kaikenlaista ikävän tuntuista. Puhuivat: – Ei taida tietää hyvää. Niin alkoi synkkiä pilviä kertyä Karjalan taivaalle. Muistelen sokerin ja lamppuöljyn ensimmäisenä menevän kortille. Siihen aikaan käytettiin erilaisia öljylamppuja valaisemiseen. Miehiä alettiin kutsua kertausharjoituksiin, reserviin ja linnoitusten ja juokshautojen tekoon, kaiken varalle. Lottia tuli kotikylääni Sortanlahteen, Laatokan rannalle muonitukseen. Alettiin puhua sodasta. Päivät kuluivat jännityksessä, lentokoneita ja ilmahälytyksiä alkoi olla, elämä oli yhtä myllerrystä. Taipaleen suunnalla ruskotti pahaenteisesti. Kuinka ollakaan, marraskuun 30. päivä elettiin normaalia elämää.

Äidillä oli leivinuuni lämpimässä, leivän mykyjä pöydällä ja lihakuppi valmiina uuniin laitettavaksi, kun kaikki yhtäkkiä muuttui. Meitä vastapäätä olevasta esikunnasta sotilaat tulivat sanomaan, että tunnin kuluttua pitää olla kansakoulun luona. Linja-autot tulee hakemaan, eikä mukaan saa ottaa kuin käsikassallinen tavaraa ja ruokaa 2-3 päiväksi. Voi vain arvailla, miltä tuntui sillä kertaa, minkälaisia ajatuksia päässä pyöri. Kaikki oli jätettävä ja lähdettävä kohti tuntematonta. Äiti sanoi sotilaille: ”Lämmittäkää uuni, paistakaa leivät ja liha ja syökää ne”.

Sotilaat olivat kovasti pahoillaan lähdöstämme, lohduttivat, että ei teidän tarvitse kauaa olla, pian pääsette takaisin. Äiti oli usein tarjonnut heille kahvia ja lämpimäisiä. He olivat jo käyneet tutuiksi siinä naapurissa ollessaan. Eräs heistä sanoi: ”Menkää meille, sanokaa, että minä käskin. Siellä on tilaa.” Se oli ystävällisesti sanottu, mutta oli mentävä sinne sijoituspaikakunnalle, mihin oli kuinkin määrätty. Kyllä se sellainen shokki oli, ei ollut aikaa miettiä.

Muistan vielä kaiken kiireen keskellä äidin juokseen navetalle antamassa eläimille ruokaa. Meillä oli neljä lasta. Minä olin vanhin. Pidin huolta kahdesta nuoremmosta ja eväskasista. Äidillä oli vauva hoi-vattavana. Isä oli reservissä siellä jossain. Meille lapsille laitettiin nimilaput kaulaan sillä varalta, jos sattuisimme häviämään.

Kaarin, Raili ja Suoma Töysässä 1941.

Meidät vietiin ensin Käsisalmeen. Sinne oli samana syksynä valmistunut uusi koulurakennus. Siellä oli kaikki ikkunat peitetty ja laitettu olkia lattialle. Siellä vietimme ensimmäisen yömme pahnolla, kuin sian porsaat. Kaikilla oli varmasti pelko olevasta ja tulevasta. Eihän se siitä paljon paremmaksi muuttunut. Pimeässä härkävaunussa mennä köryyteltiin olkien päällä talvipakkasella. Siellä pimeässä eläinvaunussa oli sairaita, jotka valittivat, ja vanhuksia nurkkaan kääpertyneinä. Vauvakin syntyi siinä sekamelskassa. Ei se katsonut aikaa eikä paikkaa. Ilmahälytyksiä oli yhtenä, pommikoneet len-telivät. Sen ajaksi juna pysähtyi metsäisellä alueella. Jossain hiljaisilla asemilla lotat tarjoilivat hernerokkaa. Kaikki eivät saaneet sitäkään. Oli oltava omien eväitten varassa. Vihdoin muutaman päivän perästä juna pysähtyi jälleen, nyt Etelä-Pohjanmaalle, Tuurin asemalle. Sieltä meidät siirrettiin kuorma-auton lavalla Holkon kylän koululle. Opettaja Armi Hölsä laittoi meille ruokaa aluksi, myöhemmin laitoimme itse. Ruoka-aineet piti hakea siirtoväelle tarkoitettusta paikasta. Kerran saimme Töysän lei-

pomosta kaksi lämmintä leipää. Kyllä se maistui hyvälle; mutta aina ei ollut sitäkään. Omat leivät jäivät sinne kodin pöydälle. Nukuimme siskonpetillä luokan lattialla. Meidän perhe sai nukkua opettajan korokkeella vauvan kanssa. Päivät kuluivat koti-ikävässä, odotellessa seuraavaa siirtoa. Muistaakseni kahden kuukauden kuluttua meidät taas siirrettiin pitäjän toiselle puolelle, Töysän Kitulan kylään. Sieltä palasimme väli rauhan jälkeen takaisin kotiin 1942. Nämä ovat lapsen muistikuvia, joita silloin ei pystynyt niin vakavasti tajumaan, joka oli kuitenkin kaikkien karjalaisten kohdalla. Meidän aikamme nuoret ovat saaneet elää onnellisen lapsuuden ja nuoruuden, ei ole tarvinnut kokea vastaavaa. Siinä onkin ajatteleminen aiheita. Kiitos sotiemme veteraaneille. Sopeuduimme hyvin uuteen ympäristöön, olihan meitä saman kylän perheitä siinä lähiympäristössä. Kun selvisi, mihin kukin oli sijoitettu, alettiin käydä toisissamme, pidimme yhteyttä. **Laulajaisen Juhon ja Eliisan** saivat vanhan mökin Ala-Mutkan kaupan vastapäätä asuttavaksi. Toisen huone oli vaan läm-

min. Heillä oli kuusi lasta, joista **Saaran** olen tavannut myöhemmin Karjalamatkallani Pyhäjärven hautausmaalla. Nimeltä muistan vaan **Kalervon**, **Saaran** ja **Vellamon**, joka oli ikäiseni. Heidän kotonaan me karjalaiset kokoonnuimme. Itkimme itkumme ja iloitsimme ilomme, ei ollut muuta vaihtoehtoa. Minä hoitelin siskoja, kannoin **Railia** toisella kädelläni ja toisella taltutin **Kaarinia**.

Jatkokoulun loputtua minun piti lähteä piiaksi naapuritaloon. Kyllä se tuntui ikävältä erota siskoista. Vaikka olin siinä lähellä, itkin aina kotona käydessäni. Olisin halunnut olla heidän kanssaan. Muistan, kun he leikkivät siinä lattialla ja varmaan puolestaan kaipasivat minua, vallankin Kaarin-sisko, kun oli jo isompi. Autoja ei kulkenut. Piti jalkaputkassa kulkea kirkolla siirtoväen huollosta hakemassa vaatteita, 7 kilometrin matkan. Muistan, kun **Lukkarilan Tertun** kanssa monet kerrat kuljettiin talvipakkasessa, aina Tuuriin ja Alavudelle asti. Silloin poikettiin aina lämmittelemässä jossain mökissä matkan varrella. Alavuden reissuilla kertyi matkaa jo kymmeniä kilometrejä. Aamulla aikaisin lähdettiin ja iltapimeässä tultiin nyytit selässä. Taas oli uusia vaatteita käytettäväksi. Kyllä sitä osasi olla vähään tyytyväinen silloin, kun ei juuri mitään ollut, osasi antaa vaatteille ja ruualle arvoa.

Huvituksista sen verran, kirkolla oli kiertävä näytelmäseura, joka kävi sielläkin Ritolan seurojentalolla vieraillemassa illanvietossa. **Laulajaisen Sievi** löysi niistä näyttelijöistä elämänkumppanin ja jäi Töysään vakituisesti asumaan. Niin kävi varmasti monelle varttuneelle. Siprat alkoivat mennä sekaisin, niin kuin aina, toiset pitivät, toiset eivät pitäneet siitäkään. Nyt karjalaiset pistivät elämän sikin sokin monen kohdalla.

Rajojen avauduttua on ollut tilaisuus käydä pyhiinvaellusmatkoilla siellä koti-Karjalassa rakkaan Laatokan rannalla, jossa juureni ovat syvällä. Astella kotipihalla, nähdä tutun koulutien, kuunnella lapsuuden käen kukuntaa ja Konevit-san luostarin kellojen tuttua kuminaa. Silloin on kaikki niin täydellistä. Matka jatkuu...

Sinua Herra minä huusin ja Herraa minä rukoilin... Psalmi 30:9.

SUOMA SAARINEN
Sortanlahti

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehti 50 vuotta sitten 24.11.1960.
Kooste: Reino Äikiä

Tunnelmia talvisodan ajoilta Alavudelta	
Näistä asioista olen oikeastaan melko tietämätön, sillä olinhan koko talvisodan ajan «siellä jossakin» ja vasta ke-väällä 1940, vapauduttuani armeijasta, menin Alajärvelle, jossa perheeni silloin oli. Mutta jokainen silloin täällä olleista pyhäjärveläisistä kai vielä muistaa, millaisia ne tunnelmat olivat. Oli niin monenlaista tulli-jaa ja yhtä monenlaisia olivat vastaanottajat. Kun pakkoma-joituksella oli sijoitettava sellai-nenkin joukko kuin mikä Pyhä-järveltä lähti, niin silloin sopii kuvitella millaiset tunteet val-litsivat niin puolella kuin toi-sellakin.	tietysti aina. Karjalainen luon-ne on vilkkaampi, välittömämpi ja tutustuu helposti. Pohjalai-nen taas on tasaisempi, sulkeu-tuneempi, joten tutustuminen vie oman aikansa. Mutta kun pohjalainen sitten tutustuu, niin se tuttavuus ja ystävyys ovat aitoa ja rehtiä. Sen ovat varmaan monet pyhäjärveläiset tulleet huomaamaan. Siksi en rupea tässä kertomaan myönteisiä enkä kielteisiääkään ta-pauksia, sillä loppujen lopuksi niitä voisi olla saman verran. Nytkin vielä, kun tiedetään, että minä olen P-järveltä ko-toisin, niin saattaa tulla luok-seni aivan tuntematon henkilö kysymään, että tunnenko minä sitä ja sitä henkilöä P-järveltä? Missä hän nykyisin asuu ja mitä hän nykyisin hommaa. Ja miltei poikkeuksetta tulee perään toteamus: «Ne olivat mukavia ihmisiä.» Minä tietysti vastaan heidän kyselyihinsä vointini mukaan, mutta enhän minäkään luonnollisesti tiedä kaikkia, missä kukin on ja mitä puuhailee. Siksi annankin pie-nen vihjeen: kirjoittakaapa jos-kus niihin taloihin, joissa olitte majoitettuna talvisodan aikoi-na, mikäli ette ole sitä aikai-semmin tehneet, ja kertokaa elämästänne ja oloistanne varmaan itsekin myöntää, että monet kahnaukset lähtivät al-kuun aivan turhasta asiasta, ja sehän oli luonnollistakin. Kum-pienkin, niin alavutelaisten kuin pyhäjärveläistenkin luon-nollinen elämänrytmi oli häi-riytynyt, eikä ihme jos silloin ärtymys sai helposti vallan ai-van mitättömästäkin asiasta.
Nyt kun minäkin olen jo pa-rikymmentä vuotta asunut Poh-janmaalla, olen tullut huoma-aamaan, miten suuri ero on karja-laisen ja pohjalaisen luonteen välillä. Poikkeuksiahän löytyy	Minulle on niin moni alavute-lainen sanonut, kun viime so-dan aikana käkisalmelaiset eva-kuoitiin tänne: «Miksei pyhä-järveläisiä evakuoitu tänne uudestaan, se olisi ollut muka-vampaa.» Siitä huomaa, että aika on ta-soittanut ne pienet «nystyrät», jotka silloin olivat tietä vai-keuttamassa. Heino Hämäläinen.

Siirtolaisäiti

Hän hymyili kun ojensi kätensä ottaissansa lapsensa syliinsä hän puheli sille ikään kuin se istuisi hänen sylissään nyt ja aina, hän ei antaisi sitä pois, hän tunsii sen lämmön ympärillään.

Lapsikin jokelteli kuin olisi ymmärtänyt, nyt olisi lähdettävä vain vähäksi aikaa, pian pääsemme takaisin, hän oli lapsen kanssa ikään kuin kahdessa maailmassa.

Vasta kun vieras ovi avautui, hän huomasi – oli oudossa paikassa outojen ihmisten keskellä, oli ikävä ja pakkainen paukkui. Hän lähestyi ikkunaa, josta kauniisti kuu loistaa, se lohduttaa ikään kuin saisi raitista ilmaa.

Hän meni pieneen huoneeseensa, rukoili lyhyesti, mikä minä olenkaan, “tämähän on armaa”, siirtolainen ikään kuin kirkossa hän käveli niin kuin ei olisi nähnyt ketään ympärillään, hännojasi päänsä penkkiin – ei tiennyt nukkuiko hän vai rukoiliko.

Hän laski kätensä lapsen päälle käsivartta pitkin, otti kädestä kiinni, suuteli sitä ja vaipui rukoukseen, outo liikutus valtasi hänet, hän polvistui ja purskahti itkuun.

SUOMA SAARINEN

Vullit sukumatkallaan Karjalassa

Vullien Sukuseuran jäsenet ja pari ystävää tekivät heinäkuun lopulla 2010 neljän vuoden tauon jälkeen taas sukumatkan isien maille Karjalaan. Matkalle lähti-jöitä oli 27, ja kuljettajana oli jälleen pätevydestään tunnettu Vesilahden Liikenne ja **Markku Nuora**.

Kuten muistetaan, Suomessa ja Karjalassakin oli viime kesänä ennennäkemätön helle. Bussissahan oli miellyttävän viileää, mutta Venäjän tullissa jonottaminen kävi jo työstä. Perillä Kiviniemen hotelli Losevossa, jossa majoituiimme jo kolmatta kertaa, odotti kuitenkin uskomaton yllätys: se talo, jossa huoneemme olivat, oli täydellisesti uudistettu. Jo aula oli hieno, lattiat eivät enää notkuneet, joka huoneessa oli *toimiva* jääkaappi. Ja se kylpyhuone! Halogeenivalot, upea suihkukaappi, pehmeät valkoiset pyyhkeet ja froteinen suihkumatto. Mikä maa, mikä valuutta? Lähin Vuoksen uimaranta-kin oli siivottu lasinsirpaleista ja muista roskista. Tuli ihan hollywoodilainen olo.

Seuraavana aamuna aamiaisen jälkeen lähdimme kohti Laatokan rantaa ja Sortanlahden satamaa, josta lähti laiva Konevitsan luostarisaareselle. Sattuikin olemaan jokin ortodoksien kirkollinen juhlapäivä, ja laiva tuli partaitaan myöten täyteen pyhiinvaelluskansaa. Oli helteinen päivä ja Laatokka miltei peilityyni, muuten olisi herännyt epäily, pysyykö ruosteinen purkki pinnalla ja löytyykö pelastusliivejä osallekaan kansasta...

Perillä oppaanamme toimi **Antti Musakka**, jonka isä oli kotoisin Pyhäjärveltä. Antti on asunut Pyhäjärvellä jo parikymmentä

vuotta, tuntee elämänlaadun ja kertoi siitä myös mielipiteensä. Ensiksi menimme pääkirkkoon, jossa on alakirkko ja yläkirkko. Alakirkko oli jo entisoitu kauniiseen kuntoon, ja siellä oli menossa jumalanpalvelus, johon kaikki hartaat pyhiinvaeltajat olivat tulossa. Yläkirkko oli vielä keskeneräinen. Kirkosta lähdettyämme Antti johdatti meidät kierrokselle saaren ympäri, ja matkalla oli useita pieniä rukoushuoneita ja muita nähtävyyksiä.

Yksi rukoushuoneista oli rakennettu suuren jääkaudenaikaisen siirtolohkareen päälle. Hikisen marssin jälkeen varjainen terassi tuntui luvutulta maalta, ja kylmät juomat tekivät kauppansa. Sen jälkeen palasimme laivallamme Sortanlahteen. Konevitsan tai vaansiniset kupolit jäivät väikkymään silmiimme Laatokalta.

Markku Nuoran tarjoman makoisan retkilounaan jälkeen suunnistimme Pyhäjärvelle Antti Musakan lomakylään. Se oli viihtyisä paikka kauniin Pyhäjärven rannalla ja täynnä venäläisiä lomanviettäjiä. Rakentamisen materiaalit ja laatu olivat suomalaista. Uiminen ja kylmät juomat maistuivat voipuneelle porukallemme. Mukana oli tällä kertaa myös Pyhäjärven Vulleja, ja teimme bussilla kierroksen heidän kotipaikoilleen, joilla emme aikaisemmin olleet käyneet. Monenlaista muistoa tuli heidänkin mieleensä.

Seuraavana aamuna yllätykseksemme sää olikin saateinen. Siitä huolimatta lähdimme kohti Käkisalmea, jossa ensiksi jalkauduimme ostoskeskukseen väijymään ainutlaatuisia ostosmahdollisuuksia. Se vaikutti kui-

Vullien Sukuseuran kesäretkeläisiä.

tenkin melko uneliaalta, liekö ollut synnä sää vai aikainen liikkeellelähtö. Kävelyretkille ei ollut halua sateen vuoksi, joten kiertelimme vain bussilla kaupunkia. Herttainen kaupunki ja paljon puistoja.

Sitten taas Markun tarjoama retkilounas ja sen jälkeen kiertelyä Sakkolassa, esimerkiksi talvisodan Keljan taistelupaikalla Suvannon rannalla, Sakkolan kirkon raunioilla ja entisellä hautausmaalla. Kiviportaavat ovat jäljellä, eipä paljon muuta. Sitten oli vuorossa Röykkylän kylä, josta useimmat matkalaiset tai heidän vanhempansa olivat kotoisin. Entiset kodit ovat aidatulla alueella, jossa toimii nykyisin lasten kesäsiirtola. Kesäsiirtolassa oli menossa joukkojen vaihto, yhtään lasta ei ollut paikalla, mutta olipa kuitenkin ystävällinen Juri (erityisen ystävällinen seurueen naisille), joka päästi meidät sisään, ja saimme taas hetken katsella entisiä pihoja, kiviä ja polkuja. **Heikki Vullin** talon kaivo ja talon päätyyn istutettu kuusi olivat paikoillaan kuten ennenkin. Mitään muuta tahan ei ole jäljellä.

Uimareita Pyhäjärvessä.

Raililla ja **Kaijalla** oli matkan aikana syntymäpäivä, huomaavainen Markku Nuora oli havainnut sen viisumilomakkeista, ja Vesilahden Liikenteen puolesta hän ojensi kummallekin sankarittarelle upean kukkavihkon. Vietimme pienen juhlahetken kummankin kunniaksi. Iltaisin seurustelimme hetken Kiviniemen kosken rannalla terassilla katsellen koskenlaskijoita ja ihaillen kosken komeita kuohuja. Ho-

telliin tuli kumminkin äkkiä kutsumus, koska paikallinen mukavuuksilaitos ei houkutellut ketään.

Sunnuntaiaamuna aamiaisen jälkeen olikin jo kotiinlähdon aika. Matkalla meitä palveli Markun paikalle hälyttämä Muolaan liikkuva metsämarket, eli suksiboksilla varustettu farmariauto, joka toimi juoma- ja matkamuistokauppana.

Viipurissa pidetyllä tau-

olla havaittiin siellä tapahtuneen edellisen sukumatkan jälkeen huomattavaa paikkojen kohennusta. Torin ympäristön talot, kadut ja puisto olivat putsissa.

Paljon hauskoja muistoja matkasta jäi mieleen. Lämpimimmän tunteensa kiteytti **Jorma Vulli** paluumatkalla: "Tämän porukan kanssa olisin valmis lähtemään minne vain!"

MAIJA LEHTO

Kaisa, mummu ja pappa juurilla Saapurussa

Viime lehdessä **Kaisa Koskenkorva** kirjoitti kesän matkasta juurille Pyhäjärvelle mummun ja papan kanssa. Jutun kuvat eivät silloin ehtineet mukaan, mutta julkaisemme ne nyt tässä.

Kuvassa vas. Kaisan mummu **Maija-Liisa Maunulan** (o.s. **Tenkanen**) kotitalon edessä Saapurussa. Mukana myös pappa **Antti Maunula**.

Kuvassa oikealla Kaisa mummunsa kanssa Konevitsan luostarin pihamaalla.

Kaisan vanhemmat ovat **Raakel Koskenkorva**, o.s. Maunula ja **Jukka Koskenkorva**.

Uusia jäseniä kaivataan Vpl. Pyhäjärvi-seuraan Syyskokous päätti valinnoista

Ilahduttavan iso joukko pyhäjärveläisiä, kolmannes seuran jäsenistä, kokoontui marraskuun ensimmäisenä sunnuntaina Karjalatalolle, kun Vpl. Pyhäjärvi-seura piti sääntömääräisen syyskokouksen.

Kustannuspaineiden edessä seura päätti nostaa jäsenmaksuaan, korotus on tavanomaista suurempi. Hallituksen kokoonpano muuttui vain yhden jäsenen osalta. Teuvo Leinonen valittiin uuteen hallitukseen Meeri Kuusiston jätettyä erovuoroisena paikansa ennätyksellisen pitkän järjestöuran jälkeen.

Syyskokous päätti korottaa jäsenmaksun ensi vuodelle 25 euroksi/jäsen tänä vuonna perityn 17 euron asemasta. Jäsenmaksu koostuu kahdesta osasta sisältäen Karjalan Liiton jäsenmaksun 10 eur/jäsen (tänä vuonna 7 eur/jäsen) ja Pyhäjärvi-seuran osuudeksi jää 15 euroa. Jäsenmaksut ovat seuran toiminnassa merkittävin tulonlähde. Tilavuokrat ja muut välttämättömät toimintakulut ovat nousseet ja korotuksia on tulossa ensi vuodellekin.

Karjalan Liiton jäsenmaksun maksaneet saavat kaksi kertaa vuodessa ilmestyvän jäsenlehden Karjalan kunnaat ja Karjalakortin, jolla saa alennuksia mm. Karjalan Liiton kesäjuhlien ja muiden Liiton tapahtumien hinnoista, Viking-Linen laivalipuista ym. Karjalan Kunnaat 2/2010 ilmestyy tänä vuonna Joulukanteleeseen yhdistyneenä jouluvuorokalla.

Vpl. Pyhäjärvi-seuraan kaivataan uusia jäseniä. Niitä aiotaan hankkia syyskokouksen hyväksymän toimintasuunnitelman mukaan ensi vuonna tehostetusti. Seuran tiedotusta parannetaan mm. www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarviseura -osoitteessa toimivien kotisivujen ja tämän lehden avulla.

Karjalaisseuroissa kaikkialla, niin pitäjä-, suku- kuin karjalaseuroissakin, on viime vuosina todettu suurena haasteena saada houkuteltua jäsenistöön lisää toisen ja kolmannen polven karjalaisjuurisia. Nuorimmatkin Vpl. Pyhäjärvellä sotavuosina syntyneistä ovat täyttäneet tänä vuonna jo 66 vuotta. Luovutella alueella syntyneiden lapsenlapsetkin, kolmannen polven pyhäjärveläisjuuriset, alkavat olla jo aikuisia.

Kevätretki tehdään kahden viime vuoden hyvien kokemusten innoittamana

Meeri Kuusiston (vas.) ansiokasta ja harvinaisen pitkää aktiivista järjestöuraan seuran hallituksessa muistettiin syyskokouksessa kukin ja kirjalahjalla. Niitä ojentamassa Eeva-Liisa Miikkola ja Kaarina Pärssinen. Kuva Marketta Mattila.

yhteistyössä Kurkijoki-seuran kanssa. Suuntana on Häme. Ajankohta ja retki-ohjelma tarkentuvat myöhemmin, mutta toivomuslistalla on kohteita Valkeakosken Visavuoresta ja Voi-paalasta pälkäneläiseen viinitilaan ja Kangasalalle Äijälän kulttuurikeskukseen.

Karjalan Liitossa merkittävimmät tapahtumat ovat ensi vuonna joka kolmas vuosi kokoontuva liittokokous 14.5.2011 ja Turussa 17.-19.6.2011 vietettävät Karjalaiset kesäjuhlat.

Valinnat tuttuja latuja
Seuran puheenjohtajana jatkaa **Kaarina Pärssinen** ja varapuheenjohtajana **Raili Huovila**. **Meeri Kuusisto** oli ennakkoon ilmoittanut jättävänsä seuran hallituksen jäsenyyden ja hänen tilalleen kokous valitsi **Teuvo Leinosen** vuosiksi 2011-2012.

Erovuoroisista samalle ajanjaksolle valittiin uudeleen **Inkeri Hiiri** ja **Eeva-Liisa Miikkola**. Hallituksessa jatkavat kaudelle 2010-2011 valitut **Kaisa-Liisa Korhonen**, **Tuomo Kukko**, **Paavo J. Paavola** ja **Lea Piho**. Seuran tilin-tarkastajina jatkavat **Kirsi Hedenstam** ja **Jaana Vanhanen** ja varatilintarkastajina **Johannes Ijas** ja **Seija Tiikkaja**. Emännistöön valittiin jatkamaan Inkeri Hiiri, **Marketta Mattila**, **Raili Huovila**, **Karin Halonen**, **Eeva-Liisa Mikko-la**, **Anna-Kaarina Mäkelä** ja **Maija Luukkanen**. Isännistöstä jatkavat **Johannes Ijas**, **Veijo Savolainen**, **Ilmari Pärssinen**, **Toivo**

Nokelainen ja Keijo Tikka.

Seuran hallituksen jäsenenä jo vuodesta 1981 toiminut Meeri Kuusisto valittiin seuran sihteeriksi kesken kauden keväällä 1982 kuolleen monivuotisen sihteerin **Matti Ukkosen** jälkeen ja jatkoi siinä tehtävässä aina vuoden 2002 loppuun. Tunnustuksena pitkästä ja ansiokkaasta urastaan seuran hallituksessa Meeri Kuusistoa on aiemmin huomioitu Karjalan Liiton hopeisella ansiomerkillä ja Siirtoväen mitalilla. Syyskokouksessa seura muisti häntä kirjalahjalla ja kukilla.

Mestarin piirakoita ja juhlakuvia

Syyskokouksen paras ja ainutkertaisin kohokohta koettiin, kun päästiin kahvitarjoiluun. Seuran kunnia-puheenjohtaja **Juhani Forsbergin** valmistamia kuuluisia karjalanpiirakoita ja lohitäytteisiä vatruskoita herkullisempaa tarjottavaa ei taatusti löydy! Tarjoilu kirvoitti tunnelman korkealle. Piirakantekijänä Forsberg on tunnettu koko maassa ja voitaneen sanoa että myös Euroopassa, ainakin Saksassa. Seura onkin tehnyt päätöksen hakea hänelle Piirakkamestarin arvo, joita Karjalan Liitto myöntää kerran vuodessa, seuraavan kerran ensi keväänä.

Syyskokouksen päätteeksi palautettiin mieliin tänä vuonna koetut monet juhlat. **Kauko Hinkkasen** ja **Kaarina Pärssinen** kokoomassa juonnetussa kuva-

koosteessa nähtiin tunnelmia seuralle hankitun lipun naulausjuhlasta ja lipun vihkimisestä käyttöön. Karjalan Liiton Laulujuhilla. Helsingissä piipahdettiin neljän päivän ajan vietettyjen Laulujuhlien tunnelmissa ja huhtikuisilla Liiton 70-vuotissyntymäpäivillä. Kuvakoosteen päätteeksi nähtiin muutamia kuvia Kauvatsalla pidetyistä Pyhäjärvi-juhlilla. Videotyllä suurikokoisina näytettyjä laadukkaita kuvia, joista suurin osa oli Veikko Miikkolan tallentamia, katsottiin hiiren hiljaa. Ohhoh – melkei kuin mie olisin saanut olla mukana joka paikka, huokasi muuan osallistuja.

KAARINA
PÄRSSINEN

Vpl. Pyhäjärvi-seuran kotisivut
Karjalan Liiton sivustoilta osoitteesta www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarviseura löytyvät Vpl. Pyhäjärvi-seuran nettisivut. Kotisivuja tullaan muokkaamaan ja täydentämään tämän vuoden aikana.

Nuijan varresta

Vpl. Pyhäjärvi – entinen kotipitäjämme

Vuosien aikana minulta on usein kysytty, minkälainen oli kotipitäjämme Vpl. Pyhäjärvi? Tuohon kysymyksen olen lyhyesti vastannut näin:

Entinen kotipitäjämme sijaitsi Karjalan kannaksen keskiosassa ja sen naapurina olivat Käkisalmen maalaiskunta pohjoisessa, Räisälä lännessä ja etelässä Sakkola. Kaikki nuo olivat itäisen kannaksen mahtipitäjiä, jotka v. 1939 kuului- vat Viipurin lääniin, mutta aikaisemmin Käkisalmen lääniin.

Asukkaita Vpl. Pyhäjärvellä oli ennen viime sotia noin 8000 henkeä, joista suurin osa sai elantonsa maanviljelystä ja karjanhoi- dosta.

Kunnan pinta-ala oli 522 km², josta viljeltyä peltoa oli noin 8600 ha. Kyliä oli 44, joista vesistön vieressä oli 42.

Suuret järvet, Pyhäjärvi, Kiimajärvi, Yläjärvi ja Rahkajärvi sekä – Laatokka ”Karjalan meri” – mahdollistivat kalastuksen harjoittamisen leivän särpimeksi ja jopa ammatiksikin.

Kansakouluja oli 15 ja tämän lisäksi oli maamieskoulun Konnitsassa. Monipuolinen opintokerhotoiminta oli vireätä, mutta korkeamman tason opetusta haluavat joutuivat pyrkimään läheisen Käkisalmen kaupungin oppilaitoksiin tai pitemmällekin.

Veitikka silmässä saatettiin sanoa, että oli yksi niin suuri talo, jossa asui noin sata ”poikamiestä!” Todelakin, Konevitsan saarella Laatokalla olevassa munkkiluostarissa elivät nuo munkkiveljet kilvoitellen kohti tavoitteitaan.

Paljon on entistä kotipitäjäämme muisteltu ja käyty katsomassa. Paljon on katsottu valokuvia ja kirjoitettu koulupiiri- ja kyläkirjoja.

Vielä on iäkkäitä muistajia, vaikka heitä jatkuvasti poistuu joukostamme. Vielä on aikaa kerätä muistajat ja muistot yhteen ja tallentaa ne jälkipolville.

Löytyykö vielä yksituu- maisuutta, talkoohenkeä ja tahtoa viedä tällaista asiaa eteenpäin?

Vpl. Pyhäjärvi- Säätiö rohkaisee, kannustaa ja tukee niitä yhteisöjä ja yksityisiä henkilöitä, jotka vielä miettivät ja epäoivivat. Rohkeasti yhdessä ponnistel- len vaikeudet voitetaan ja jälkipolvet tulevat tällaista toimintaa arvostamaan.

Marraskuisin terveisin,

YRJÖ S.

KAASALAINEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen puheenjohtaja

Kirjallisuutta:

Sukututkimuksia ja -kertomuksia

Suvannon seudun sukututkimuspiirissä vaikuttava **Kauko Hinkkanen** on tehnyt luetteloita eri kirjallisuudenaloista. Ne koskevat luovutetun alueen pitäjää Metsäpirtti, Pyhäjärvi, Rautu, Sakkola ja Vuoksela. Luetteloihin voi lähettää lisätietoja Kauko Hinkkaselle, ja kirjalutet- lot löytyvät myös netistä www.suvannonsuvut.net. Ohessa listausta sukututkimuksista ja -kertomuksista:

Brotherus, Harry: Nimineuvos ja hänen vaimonsa. Sukutarina Vanhasta Suomesta. Helsinki, Otava, 1953. 224 s. *Hynnä Eila;* Jaakko Olofinpoika Kurikan suku. Sakkola – Metsäpirtti – Rautu – Vpl. Pyhäjärvi v. 1642. Lempäälä 2003.

Hynnä Eila; Makkaran suku. Sakkola – Metsäpirtti. Lempäälä 1994

Koivusalo Aulis: Haapsaarien suku Metsäpirtissä, Sakkolassa, Raudussa ja Vpl. Pyhäjärvellä vuosina 1700 – 1950 (1980). Joensuu 1986

Kovero Helena: Ukkosen sukua Koukunniemestä Lohijolle ja sitten; 1990, 138 s.

Kupariset Suvannon ympärillä. Kuparisten sukuseura ry. Saarijärvi 2002. 357 s. ISBN 952-91-4682-5

Käppi Pekka: Sukukertomus Käppi. Viisisataa vuotta Vuoksen varsilla – kauan Kiviniemessä. Jyväskylä 2005. ISBN 952-91-7692-9

Mikkonen Pirjo, Paikkala Sirkeä; Suomalaiset sukunimet. Weilin + Göös. Keuruu 1983. 805 s + liitteet. ISBN 951-35-5566-6

Pokkinen Esko; Kannaksen Pokkisat. Kangasala 1997. ISBN 952-90-8448-X

Pöyhönen Juhani; Suomalainen sukunimikartasto II. Karjalaiset nimet. SKS. Gummerus, Jyväskylä 2003

Tuokko Osmo; Arvon hekin ansaitsevat. Kertomukset kahdeksan kantaäidin sukuryhmistä. Espoo 2007

Isänpäivät Karjalassa

Taisi olla vuosi 1936, kesä Karjalassa, kun kolmen kylän miehet päättivät pitää yhteiset isänpäivät. Kolme kylää muodosti kolmion; Rantakylä ja Rotjanlahti Pyhäjärven pitäjältä ja Vuohensalo Käikisalmesta.

Kolmion keskellä oli iso valtion omistama metsä, ja metsän keskellä oli pieni järvi nimeltä Kuoppalampi. Joka kylästä oli noin kolme kilometriä lammin rantaan. Miehet päättelivät, että lammin ranta on paras paikka juhla isänpäiviä.

Juhlien järjestelyssä tuli eteen sellainenkin asia, että kun äitienpäivillä on aina

jotain tarjoilua, niin pitäähän sitä isänpäivilläkin olla jotakin suuhunpantavaa. Siitä tuli yksimielinen päätös; viedään kaikki suuhunpantava pulloaineena, niin ei tarvita mitään astioita eikä astioiden pesua – eikä tarvitse kantaa astioita.

Juhla-ajaksi oli sovittu kesäinen sunnuntaipäivä. Sitten kun miehet kokoonoutuivat juhlapaikalle, tuli se asia eteen, että äitienpäivillä on aina jotain ohjelmaa, niin pitäähän sitä isänpäivilläkin olla. Ohjelmajuttu järjestyi siten, että miehet keskenään päättivät: yhdelle sanottiin, sinä

pidät tervehdyspuheen, toiselle, sinä lausut runon, kolmannelle sinä esität yksinlaulua – eikä kukaan saa kieltäytyä määrätystä tehtävästä. Joukossa oli yksi mies, jolla oli puhevika; se ei saanut sanottua k- eikä r-kirjainta. Sille miehelle oli määräys esittää yksinlaulua, ja määräsivät laulettavaksi sellaisen laulun, jossa oli paljon sekä k- että r-kirjainta. Mies lauloi kyllä. Toiset juhlijat kertoivat, että se oli paras ohjelma niissä juhlissa.

Sitten Rantakylästä kolme vaimoihmistä sai tietää, että ukot ovat siellä isän-

päivän juhlissa. Nämä kolme naista menivät paikalle ja pitivät juhlapuheen isille, ja lauloivat loppulaulun kolmiäänisesti.

Juhlissa oli yhteensä kaksikymmentä miestä, Rantakylästä kuusi, toisten kylästä jakautumaa en tiedä.

Rantakylän miehet olivat **Juho Mansikkamäki, Antti Patrakka, Juho Patrakka, Mikko Torkkeli, Matti Ukkonen, Tuomas Vuohelainen.** Rantakylän naiset **Anni Mansikkamäki, Hilja Patrakka ja Lyyti Ukkonen.** Muiden osanottajien nimiä en tiedä.

TAUNO TORKKELI

Kotikokin kertomaa

Piiraat ja piirakat

Muuan kaupallinen laajalevikkoinen lehti kutsui allekirjoittaneen neljän muun ”asiantuntijan” kanssa maistelevaan ja arvioimaan kaupoissa myytäviä teollisia karjalanpiiraita. Tilaisuus oli yhtäältä hauska, mutta kokemus oli toisaalta lähes järkyttävä. Panimme myytävät tuotteet paremmuusjärjestykseen, mutta se ei todista sitä, että edes paraskaan karjalanpiirakka myytävä paistovalmis tai valmiiksi paistettu tuote olisi edes tyydyttävä.

Puutteista ensimmäinen on piirakoiden täytteen ja kuoren suhde toisiinsa. Useissa tuotteissa kuori saattoi olla varsin ohut, mutta se oli täytetty aivan liian paksulla kerroksella riisipuuroa. Maittavan karjalapiiraan yksi salaisuus on, että ohuessa kuoressa on ohuelti täytettä; paksummassa kuoressa saa täytet-

tä olla vahvemmalta.

Toinen vakava puute teollisissa karjalanpiiraisissa on rukiin lähes olematon osuus kuoritaikinaassa. Vehnää on niissä aivan liikaa. Oikea karjalanpiiras on tehty mieluummin sataprosenttiseen ruistaikinaan. Taikinaan voi tuki lisätä hitusen valkoista vehnäjauhoa, jos haluaa vähäsen helpottaa kuorien ajelua.

Kolmas virhe on piiraiden paistaminen aivan liian matalissa lämpötiloissa. Karjalanpiiraita pitää paistaa sähköuunissa noin 290 asteessa; puilla lämmitettävässä leivinuunissa riittää 260 astettakin. Liian miedossa lämmössä piiraita tulee kostea mössöä, joka ei ansaitse karjalanpiiraan nimeä.

Tiedän toki, että Suomessa on kaupallisia leipo-

moita, joissa osataan tehdä ihan kohtuullisia karjalanpiiraita. Mutta meille tarjottujen suurtoittajien valmistukset eivät päässeet lähekkään monien pienempien yrittäjien tuotteita.

Ehkä ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeata karjalanpiiraan reseptiä. Esimerkiksi piiraiden ohuus, jossa taitava leipoja voi tavoitella vaikka ennätyksiä, ei sinänsä ole ainoa tavoiteltava päämäärä. Aika karkeista ruisjauhoista valmistettua kuoritaikinaa ei edes pysty ajelemaan ohueksi, mutta kun siihen panee hyvää riisipuuroa hiukan vahvemmalta, lopputulos voi olla varsin makaisia. Aidon karjalanpiiraan pitää joka tapauksessa maistua rukiilta, se on ehdoton vaatimus.

JUHANI FORSBERG

Vanhoja karjalaisia työtapoja DVD:llä

Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseuran perinetoimikunta myy DVD-levyn hintaan 15 euroa/kpl. Jos levy toimitetaan postitse, peritään toimituskuluja 2,5 euroa.

Tilauksia vastaanottavat:

Oiva Kaasalainen
Kannintie 7,
38210 SASTAMALA
Puh. 050-3550169.
oiva.kaasalainen
@kopteri.net

Orjo Pärssinen,
Sarkiantie 169
38300 SASTAMALA
puh. 03-5135294
tai 050-5994096

”Syötä vierasta sanal, siks ko keitto kerkiävi”

PYHÄJÄRVI-tuotteita

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.
* **Isännänviiri** (suunniteltu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut
* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunniteltu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies**
Pirjo Kiiala puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon pikkujoulu on la 11.12.2010 klo 16 Ravintola Vaskitähdessä, Hatanpään puistokuja 22, Tampere. Hinta 20 euroa, sisältää jouluaterian ja kahvit. Ohjelmassa mm. näytelmä ja arpajaiset. Varaa pukinpussiin 5 euron paketti. Ilmoittaudu Lailalle 5.12. mennessä puh. 040 504 9135. Toivotaan runsasta osallistumista.

Kauvatsan Karjalaiset Ry:n PIKKUJOULUJUHLA pidetään Osuuspankin kerhohuoneessa Kauvatsalla perjantaina 26.11.2010 alkaen klo 18.00 Joululauluja, yllätysohjelmaa, joulupukki, joulupuuro- ja kahvitarjoilu. Ota pieni nimetön lahjapaketti pukin pussiin. Tervetuloa perhekunnittain! -Johtokunta

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon joulukuun tapaaminen on Ravintola Wanhassa Herrassa Lahdessa, Laaksokatu 17. Kokoonnumme jouluaterian merkeissä torstaina 02.12.2010 klo 13.30. Ilmoittaudu Raimo Musakalle puh. 050-5280426 keskiviikkoon 01.12. mennessä. Tervetuloa!

Talvisodan syttymisen muistotilaisuutta vietetään tiistaina 30.11. klo 18.30 Karjalatalolla, Käpylänselä 1. 00610 Helsinki. Tilaisuudessa puhuu eduskunnan puhemies Sauli Niinistö. Musiikkia esittävät Karelia-puhallinorkesteri ja Karelia-kuoro. Aiheeseen liittyvää runoutta esittää Riitta Hietanen.

UUDET PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖN KOTISIVUT

löytyvät osoitteesta:

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Sivujen päivittämisestä yhteydenotot säätiön asiamies Pirjo Kiiala.

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä** osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027 Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Pyhäjärvi-lehden vuoden viimeinen numero ilmestyy joulun alla, aineistot toimitukseen **viimeistäänpe 10.12. mennessä. HUOM!** Myöhemmin tulevat eivät ehdi joulunumeroon.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasementtie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Antero Pärssinen, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 23%

JOULUTERVEHDYKSET PYHÄJÄRVI-LEHTEEN

Palaamme aikaisempien vuosien tapaan julkaista lehden talouden tukemiseksi maksullisia joulutervehdyksiä joulukuun lehdessä.
Hinnat:
Yksityishenkilöt enintään kaksi riviä 5 euroa
Kehysilmoitus 2 x 50 mm 20 euroa
Kehysilmoitus 2 x 100 mm 40 euroa
Alv. 23 pros. sisältyy hintaan.

5 euron ilmoitukset maksetaan pankkitilille viimeistään 3.12.2010, viestiksi ilmoittajan nimi.

Maksun saaja: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Pankkitilin nro OP 505900-40016544
SWIFT (BIC): OKOYFIHH
IBAN: FI80 5059 0040 0165 44

Maksun voi lähettää myös kirjekuoressa osoitteella Pirjo Kiiala, Lamminkankaantie 12, 33420 TAMPERE. Kuoreen myös lähettäjän nimi.

Isommat ilmoitukset laskutetaan.

PIRJO KIIALA
asiamies

